

BIBLIOTECA DE LOYOLA
Sala H Estante 2 Plúteo 5

Justilipsipaterculus

36,1

IUSTI LIPSI
DISPVNCTIO
NOTARVM
MIRANDVLANI CODICIS
AD
COR. TACITVM.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
MDC. LXXII.
Cum Privilegiis Casareo & Regio.

DISPVNCTIO
NOTARVM
MIRANDVLANI CODICIS
AD
COR. TACITVM

EX OFFICINA PLANTINIANA
Abdijonem Motum
C. L. Tacit.
Gen. Principis Caesaris & Regis.

ILL^{MO} ET EXCEL^{MO}
PRINCIPI
CAROLO

DVCI CROHO ET ARSCHOTANO,
PRINCIPI S. IMPERII,
EQVITI AVREI VELLERIS.

Thunclibellum, ILLU-
STRISIME PRIN-
CEPS, audeo ad te mit-
tere & audebo. non
quia ipse magnitudi-
ne tuâ dignus, sed
quia Tacitus, cui labor hic facit. Homo
ab Italiâ proteruus me petiuit, imò per
meum latus ipsum Tacitum: scripto-
rem illum, vobis Principibus proprium,
& velut consecratum. Iniuriâ affecit
deprauando: vindicem iterum me sen-

sit: vt ego te, contra id genus petulan-
tes, animo rogo ILLVSTRIS-
SIME PRINCEPS. Enimuerò ille nugas suas (iudi-
cio, non affectu, sic appello) viro Prin-
cipi inscribere ausus est: ego verear iu-
stissimam meam, & publicè profutu-
ram, Defensionem? Inscribo, te Patro-
num operi & auctori adopto, Hercu-
lem in eiusmodi monstra. Louanij, viii.
Kal. Iulias, ∞. 1661.

EX T VAE

perpetuus cliens

IUSTVS LIPSIUS.

AD LECTOREM.

N, prater opinionem meam, Lector,
aduersarium hoc scriptum: atque
adco prater morem. Equidem lan-
guebam nunc, & vt ouis in meridie,
iacebam: ecce iste proteruius incurrit,
& longo conuiciorum carmine me
excitauit. Contemnerem? soleo, & generoso silentio me
vindicare: sed hic aliud amici suadebant, & res ipsa im-
pellebat. Nec enim mea solum caussa, sed Taciti ageba-
tur: in quem ille iniquus, aequè atque in me iniurius, fuit.
Deprauando, interpolando, interpretando vitium in-
tulit optimo scriptori: & medicus plus nocuit, quàm
morbus. Corde miseratus sum, cum vidi: & quâ ex-
cusatione sicerem, qui Tacitum tutela mea iure duco?
Fabius in Senatu olim, animosè: Quam arborem
conseruisset, sub eâ legere alium fructum, in-
dignum esse: de fructu non ego dicam. legant, imò
ideò olim sata, & à nobis rigata est: sed defringi aut de-
truncari qui patiemur? Equidem respondi, & proter-
uiam suæ inscitiam hominis, illam repressi, hanc produxi.
Expedi hoc iuuentuti, quæ ignara iudicandi, in frau-
dem facile inducatur, & spretis melioribus, vana hac
adhereat & amplectatur. Caussa etiam priuata me
mouit. Age, Zenone sim modestior; tamen istud tintin-
nabulum me excitet, & linguam ad iustissimam defen-
sionem laxet. Homo impotens, moris communis & pu-
doris, panè sensus dicam, expers, Campanâ quadam su-

* cū dē
ipsum me
exorabat.

* Modestus
in nos, inui-
tem mode-
stiam,
Intemperas
intemperan-
tiam feret.

perbiā me proterit: atque odio, non ambitione solum, im-
pugnat. Sileam? illum aliosq; attollam, ac prouocem, &
scopum me faciam petulantia atque inuidia telis. Imō
cum poētā, * - τὰ χα δὴ με διαπράττειν καὶ αὐτὸν. Ergo re-
spondi & repreſi, fidei, fama, quietis cauſā: sed id ipsum
quietē, nec magno animi motu. Non enim si ille sui, ego
mei oblitus sum: nec furere cum cerrito libuit, aut mergi,
ut sic dicam, cum mergente. Ioculos adpersi tantum,
& tenues istas epulas velut sale aliquo conditi dictorum.
Quid enim aliud facere mihi fuit, aut scribere? Mate-
ries exigua, aut scabra: Critica tantum: nec ea polita,
aut distincta testimoniis, aut productione aliqua scripto-
rum veterum: verba eius nuda, fatua, & Æs Do-
donæum. Itaque amœnitates siue argutias alibi à me
miscui, & conuiciis eius iocos opposui: cur non iure fa-
ctum? Poëta-philosophus olim scripsit:

* Σὺ φρον καὶ ἡμᾶς, σὺ φρον δὲ δολιχὴν ἐστὶν,
Θυμὸν μὲν ὅ τ' ὀξέει θυμὸν μὲν πορ:

Et si postremum hoc abnuo, atque etiam incitatus in me,
non sentiet incitatum. Aspera aut acerba à stilo, ut à
naturā, absint. sed ut culicem moleste circumstrepentem,
leui manu, & sine irā, dispellimus: idem liceat & deceat
in istis, qui innoxiam quietem nostram turbant. Feci-
mus. atque ita, ut omnibus appareat, illam magis quā
vindictam procuratam, & veritatem, quā victo-
riam quesitam. Hec de cauſā & modo scripti: de ipsā
re nunc vide. Scito, Lector, Codicem Mirandula-
num adſidue hīc aduocari, tanquam de calo testem: &
quid, nisi fucum, fraudem, & quem falsò nobis (ad
exhiben-

exhibendum prouoco) obtrudunt? Quasitus, aut non
erit in rerum naturā; aut oblatuſ, se reteget nec aui nec
pretij alicuius esse. O ludos, quos nobis, imō nos, faciunt!
Itāne fungos haberi, ut distinguere & arbitrari inter
germanum falsumq; Codicem non possimus? Errant,
possimus: fecimus autē, facimus hīc, & facimus. Et ta-
men esto. reipsā, non titulo, codex aliquis vetus ex an-
gulo eruitur, & aliqua prater nos prodit. Quæ hīc cul-
pa mea sit? equidem qui nobiles fuere, quosq; nanciſci
nostrā aut amicorum gratiā licuit, nacti sumus: eos in-
dustiē & fideliter contulimus, nec pauca à nobis erui-
mus, bonis laudanda, aliis inuidenda. Tu è Codice abſ-
truso aliquid amplius: quid iactas, aut carpis? Gratulare
sorti tuæ, imō publicæ, & sine liuore aut insultatione, hac
profer. Quid si à te etiam aliqua? non magnum facies:
ego prior centena aut millena. Nec sum tamen ille Po-
titius, qui patem unum me litare in hoc sacro: alij ad
aram veniant, faciant, bono & propitio Hercule illo
Musagetā. Sicut vinitori scopus est, in vindemiando
obuios & grandiores racemos legere, fraudi non est mi-
nores aut latentes transſiſſe: de nobis sic arbitrentur. Co-
lumella appoſita verba: Ut in magnā siluā boni
venatoris est, feras indaganter quā plurimas
capere, nec cuiquam culpæ fuit non omnes
cepisse: idem hīc esto. Atqui & error, aut somnus,
nos alibi habet. Itāne mirum in homine?

* Αλλ' οὐ γὰρ πῶς ἐστὶν αὐτοῖς ἐμμεταί αὐτῶν
Ἀνδρῶν οἷς:

dixit poëta omnis aui sapientissimus. Sed nos alibi nempe
lapsi:

* At nō fas
homines vi-
gilantes per-
petuū esse.

lappi: heus tu, tu ille, qui cum maxime me carpis, in cen-
tenis his, aut circiter Notis, tres aut quattuor probabi-
les, non dicam probas habes? Tamen nos pedibus trahis,
& omnia nostra nihil ad Parmenonis hanc suem.

Vnus Lucius,

Subtilis veterum iudex & callidus audit.

Ridemus: tu facies Lector, cum legeris, & vero bono-
que, ut soles, fauebis. Et simul scies, semel atque uni-
uersè toti huic generi responsum. sint alij qui incurrant,
qui scribant:

-- Dis pietas mea

Et Musa cordi est:

tibi veritas, & sic salve. Louanij, postrid. Kalend.
Maias. ∞. 15611.

I V S T I

I V S T I L I P S I
DISPVNCTIO NOTARVM
MIRANDVLANI CODICIS
AD COR. TACITVM.

IDIMVS librum, siue libellum tuum,
Luci, auidè (fatebor hoc) expectatum.
Titulus inducebat, NOTÆ IN CORN.
TACITVM E MANVSRIPTO CODI-
CE MIRANDVLANO. Amamus, vt scis,
auctorem illum, benè ei fecimus: & amamus hoc quo-
que, vt alij: eoque, vt dixi, auidè expectabamus. Quid
autem nisi mira, è *Mirandulano codice*; magna à
ciue Romano? sed fecellisti nos, vt rem dicam, & verbo
veteri, *Thesaurus cineres fuere*. Tria tu attulisti tantum,
Fraudem, Liuorem, Inscitiam: & substringe aurem bre-
uiter hoc ac liberè docturo. Siquid non ad gratiam auc-
gustulum tuum erit, sustine & tolera: vel Euripide
monente,

* — ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ

Πράσσειν ἐρλμας, τλῆθι καὶ τὰ μὴ φίλα.

* quoniam
non bona
Prætere
ausus, non
amica etiam
feras.

Præfatione tuâ ordiar: id est, calumniarum & con-
uiciorum campo. Primò vniuersè in Criticos:

„Ita planè est, ut Titianus noster dicebat, immani
„paucorum, qui se Criticos dicunt, licentiâ eò ventum,
„ut si Latine lingue auctores reduces audire daretur, quæ verè
„sunt sua, adeò pro cuiuslibet libidine mutilata, sublata, mutata,
„addita inuenturos, ut nullâ ratione pro suis agnitori sint.

Censoria tua verba! quibus nos tamen in parte sub signamus.

A

Quis

2 I. LIPSII DISPVNCT. NOTARVM
Quis magis aut sapius conquestus est de temeritate siue calore quorundam, qui Criticos se dicunt? Sed dicunt, ô Luci:

* Οἱ κριταὶ δὲ τε πολλοὶ ὑπὸ αὐγῆς ἡελίου
Φοιτᾶσ', ἔδ' εἰ τε πάντες ἐραῖοι μοι.

nec tu ille es inter auspicales. Legitimi autem Critici, mihi crede, sol & sal sunt litterarum. Neque mel ideo insuaue, quia agris sic videtur; nec isti inutiles, quia vobis aliquot parum sanis. Sicut bonus architectus & nouas domos parat, & veteres reparat, vtrumque cum laude: simile litterator.

Sed vniuersè ita bacehatus, in me flectis, & meis deinde cruribus asciam hanc illidis.

„Id, inquis, ne longius abeamus, Tacito euenisse, & quidem ab eo qui Satyram in nostri cui Criticos scripsit, Excerpta hac manu scripti Codicis, pauca è quamplurimis, perspicuè docebunt.

Hoc à me Tacito? medicina, ô homo: & fatentur omnes, qui ipsi medico non egent. Iacebat vtilissimus humano generi scriptor, paucis noscendus, legendus, intellegendus: ego manum adhibui, famam & lucem, & (ringaris licet) alteram vitam dedi. Confidenter ista: nam, ut ille ait,

* In iure
aquo, ma-
gnitudo a-
nimi decet.

* Εὖν τὰ δίκαιον καὶ μέγ' ἐστὶ φρονεῖν.

Quin hæc, atque alia opera mea laudabilis, vna incurfus vestri causa. Sicut pirata nauim vacuum præteruehi patiuntur, onusta infidantur: ita vos isti, * γοργυλῆες κεφαλῆς ἀποζονοί, me petitis, maleuolentiæ saturandæ.

* Gorgonei
capitis pro-
les.

Pergis etiam:

„Illa M. s. codicis Excerpta perspicuè docebunt, quot ibi hominis frigidas coniecturas, quot sine causâ proteruè reiecta, quot ineptas emendationes.

De Grammaticâ & structurâ, gratiam tibi semel facio: in re quid ais? Illa M. s. codicis Excerpta. Cuius codicis, vbi asseruati? quando, quo modulo, quâ chartâ an membranâ, scripti? Nihil adstruis: atqui fidem instrumentis præstruere, id primum in hac contentione erat. Laudas Codicem adfiduè, & habes velut Palladium aliquod ex incendiis & ruinis: sed estne reuera? ipsum vidisti, an Excerpta? Nam eâ voce vteris: & ego rem tibi atque aliis;

COD. MIRANDVL. AD TACITVM.

3 aliis, etsi diuinando, dicam. Ex iis quæ adducis assero, Codicem illum aut non esse, aut certè veterem non esse. De plano, inquam, ego hoc adfirmo: exhibe iis, qui gnari talium, possunt arbitrari. An fucum mihi faciant tuæ Notulæ; quæ omnes ab audaci aliquo & malè sagaci ingenio, non à Codice, clamant esse? Si istud, quomodo ab omnibus libris sic abirent, & nec ductum aut vestigia scripturæ priscae tangerent? Certè nos Romæ per antiquos vidimus, & cum curâ ac fide (inquire Luci) composuimus: idem post nos Florentiæ Curtius Pichena, vir egregius, & ingenio ac modestiâ tui dispar. Isti Codices ante mille annos, aut circiter, scripti consentiunt, aut leuiter mutant: tuus, vbi hæsitatio cumque aut nodus, nimium quantum diuertit: id est, nouitia & temeraria aliqua manus, ut dixi, interuenit & scindit. Crede à cortinâ hoc dictum, Lector: & tu, Luci, quid dissimulas? fatere ariolum me esse, & diuinitus scire. Iterum repeto, non est, inquam, liber antiquus: quid si nec tu vidisti, sed Excerpta aliquis, ad oram ut sit scripta, tibi obtulit? O pepo! & bellum hoc etiam, quod in sex prioribus libris, Ab excessu Augusti, Codicem illum tuum aduocas: quorum vnice vnicum in totâ Europâ exemplar esse hætenus audimus. Id Leoni Decimo, Pontifici optimo maximo, oblatum, in Corbeicensi monasterio ad Virgillum repertum, seruat etiam nunc incluta illa Bibliotheca Medicea. Tu aut tui si alterum habent, cur non profertur? cur tu in his Excerptis non aliquid addis, mutas, corrigis, quod operæ pretium videatur? Nam pauxilla quæ suggeris (res mox dicet) ea sic inepta & absona sunt, ut fidem omnem Codici, & iudicium tibi, demant. Satis de illo, in quo * φόνισμα τι latere, dies etiam reuelabit.

* Punicum
aliquid.

Sed de me addebas,

„Hominis frigidas coniecturas, ineptas emendationes.

Itane frigidas? hoc malo, quam ut ab imperu calidas. Sed maturas & sagaces, plerasque fuisse, vel codex ille Florentinus dicet: qui in centum panè locis eas vel iuuat, vel firmat. A Pichenâ hoc pete. Addis de ineptis emendationibus. Mox videbimus. sed vereor ut tu Homerice illum Paridem imiteris, qui cum initio iactaret se stolidè & laceraret, mox ut Menelaum vidit

A 2

B

4

I. LIPSII DISPUNCT. NOTARVM

* Εἰς ἀρχὴν τοῦ φανέντος, κατεπλήρη φιλοσοφίας :

idem, inquam, tibi eueniat, & me pro Helenâ meâ pugnantem non subsistas.

Pergis :

„ Moderationem autem adhibui, quamvis veteris legis auctoritate, te, aliâ etiam viâ, tueri me poteram.

Tu moderationem? testor quicumque tua legent, vix aliud intemperantius hoc auro scriptum. Vel pauca hæc præloquij,

Nonne hæc
vel ipsa bile
amariora
sunt?

caninus
magis, quâ
canes.

* Ταῦτ' ἔχει πλεόντερ' ἐστὶν αὐτῆς τῆς χολῆς;
Fati mei hoc censeo, à plerisque diligi, à paucis carpi : sed qui fecerunt, enormiter adhuc fecerunt, Diodorus, Domanius, tu. Sed tamen aliâ viâ, inquis, tueri etiam te poteras. Quâ? * κινεῖν κινέτερος mihi visus es in istâ. Sicut ij qui ocymum ferunt, felicius id nasci ad conuitia interiecta autumant : sic tu quidquid mox ad Tacitum, dictorio in me rigas. Tueri, inquis. Quid hoc est? aut quis te læsit, siue laceffit? Tu hanc securim vltro mihi iniecasti : ego te natum adhuc nesciui.

At æquiter etiam factum hoc prætendis : quid ita?

„ Quia tot scriptis meis spicula in Lambinum, in Hospitalium, in Muretum contorfi.

Itaque iure communi luo, & ex adagio,

Facit malitia
turbidam
malis
bibunt.

* Πᾶσι δὲ μέγιστον τῆς πονηρίας κακόν.
Agnosco Nemefin, & te administrum. Quos tamen læsi? Lambinum. Cognominem tuum tueris : scito autem. pauca à me contra eius sensum dicta aut scripta : nihil in illum, quod famam quidem tangat. Hospitalium etiam. Homo veri & verecundi exsors, vbi? Virum illum, verè inter lumina Galliæ, ego offuscare conatus sum? Imò quî potui? nec enim concursus in his studiis aut competitio : & Criticum aut Philologum nihil ille (quod sciam) tractauit, certè non vulgavit. Epistolas, & Sermones scripsit, Deus bone, bonos & sapientes! Hoc voce vbique, hoc scripto testatus sum : & differri instar Penthei volo, si verbum mihi excidit in alium sensum. Cedò, cedò : si non potes, Istro fallacior, & Amazonâ audacior, cur hoc ponis? In Muretum denique. Audi. Muretum ego noui, & coram introspexi, virum ingenio & eloquio suauem, iudicio sæpe bonum, ambitioni non semper extra-

COD. MIRANDVL. AD TACITVM.

extraneum. Quid in hunc autem à me iactum? Alibi defensio mei est, fateor, ob nescio quas suspiciunculas siue conceptas, siue quia videri volebat : ego liberè & fortiter reieci, sed reieci. Quæ mea hîc proteruia? quin confidenter & tempestiuè hoc dicam : inter omnes mei æui & generis scriptores, neminem modestius honestiusq; se gessisse, siue erga functos, siue viuos. Quid de scriptis dico? idem in sermone : & publicè siue priuatim differui, semper magnificè de iis qui meruisse videbantur, & supra quàm meruisse. Ad auditores meos appello. quoties mihi triumphare de alienis erroribus fuit, & omisi? Nec magnum feci : natura mea sic est, si nescis : benigni, candidi, faciles in alienas laudes sumus : & sæpe nimias, iure in me notandum, imò iam notatum. At tibi satis est, inclementer hæc in me dixisse, probationis securo : nec pudet palàm populo mentiri.

— hic nigra succus lolliginis, hæc est
Ærugo mera.

Porro ad alia. nam addis :

„ In populos denique totos (spicula contorfi) eosque Europæ præcipuos. Gallia languescit. pauci admodum in eâ viri docti. In Italia nullus post Sigonium, qui reliquum in eâ gente decus. In Germania doctrina humanior, ut antiqui loquebantur, delinquit. In Westfalia semihomines, & meri Suij, Porcij, Scrophæ.

Hem, hem ista AD TACITVM? tu verò de scammate abis, & non instrumenta ad veritatem, sed partes ad factionem quaris. Ego iaculatus sum (vtar tuâ metaphorâ) in populos Europæ præcipuos. Ecce, telum vnum : Gallia languescit, pauci admodum in eâ viri docti. Telum, sed tuum : his quidem verbis nunquam arbitrator me scripsisse. Illud, sed aliter & decentius, & addo verius : per bella hæc ciuica laudatissimæ & cultissimæ regioni non furculos aliquos doctrinarû defractos, sed arbores ipsas euulsas, fructiferas in orbem terrarum. Quid? Galli ipsi non fatentur, & sentiunt, & iure iudicasse me dicunt? quære. Non est hoc conuiciari, sed miserari : & vtinam alij sic de Galliâ, & de me quoque, vt nos inuicem sentimus! Addis de Italiâ. Nullum in eâ doctum, post Sigonium. Pari fide. nam vbi hoc aut scripsi, aut sensi? Quàm cæca autem ea præsumptio sit? men? iudicare de ignotis, & in tanto populo,

populo, tam altâ pace, in flore illo ingeniorum, proclamare vnum virum in doctis esse? Desipis mentis, ô homo: & dum me calumniâ vis, populares tuos ignauia, sed tuis verbis, damnas. Absit hoc mali fati à parente artium Italiâ, artes in eâ ab vnius hominis vitâ suspensas. Quid ergo est? vt liberè hoc tecum & porrectiore fronte (ita cœpimus) fabuler: fatemur Italiam, quæ ante dena aut vicena lustra fuit, eâ in parte, nunc non esse. Dic sodes, vbi *Politiani* vestri, *Hermolai*, *Iouiani*, *Sanazarij*, *Parrhasij*, *Bembij* sunt? plures alij, ingenio & doctrinâ inclyti, & propriâ vobis laude, elegantes. Nec culpamus, inò nec miramur, à Prouidentia ista sunt, quæ per gentes ætatesque spargit artium flores, & magnum hunc mundi hortum, velut per areolas, variè colit.

Iam de *Germaniâ* etiam arguis scripsisse, *Doctrinam in eâ humaniorem delinquere*. Non est operæ videre vbi tale aliquid dictum, nec scio an de Germanis: hoc scio, nec in somnio id me sensisse. Delinquere ego dicam, quæ in eâ magnis auctibus crescit & assurgit? Videmus audimusque cottidie: & veniunt ad nos plebeiij siue nobiles, sed isti maximè, quos honestissimus discendi ardor per varia loca atque homines agit. Vnâ Gallia tibi dicet, frequentissimam eam gentem apud se esse, & quid nisi ad ingenij animique cultum? Quod idem in Pannoniis, Dacis, Sarmatis scito: & lucem hanc artium ad oras Ponti Euxini iam radiare. Sed hoc bellissimum, quod de *Vestfalis* etiam meis iniicis & obuiis. Tunc? & quid tibi cum isto axe?

* Alcinoë
hii alius en
vas age.

* Αλκινόε' ἄλλο τι τοῦ μελέτω φρέσιν:

non expectant tuitionem tuam, nec poscunt. Isti Hercules non egent te Iolæo. Quid, quod pax iam inter nos est? & Epistolas non interpretatione solum leniui (quod verè poteram, & publicè feceram) sed spongiâ deleui. Non exstant in postremâ editione. Itaque, vt dixi, res alias, & tuas, age.

Iam ago, inquis.

„Nihil intolerabilius eâ epistolâ, quâ *Petrum Bembum*, columnam illud litterarum, tam scurriliter explodis.

Plura addis, & in hoc altioris nominis velut pulpito reliquum Præfatiunculæ canticum desaltas. Heu, quid faciam? quis me purget?

Non

Non mare si totum velit eluere omnibus vndis.

Sed tamen, ô homo, vetera hæc & languida putabam. * — τί δ' αὖ — quid suscitasti qui seculum dolorem? Iamdiu est cum pœnitentiam huius offensæ, quanta est, egi: & * publicè testatus sum, nolle factum. Idem * nunc iterō,

* Censur.
ad Ital.
epist. vi.

Confiteor, testere licet, signate Quirites.

Non est hæc legitima satisfactio? Offero, inquam,

* Σπὸν γὰρ, ἀνασώσω πλάζομένην γραφίδα.

Meam sortem! vnumquodque verbulum nostrum sic acriter examinari, momentis omnibus pensitari? Non est veteribus aut nouis, utique in isto Epistolari genere, factum. Sed fiat, fiat: & cautior per hanc malignitatem, si non melior, reddat. Et tamen quid inclamant? quid dixi aut scripsi? nihil, nisi affectatiunculam stili, idque in seriâ historiâ, damnaui: cetera, æstimo Bembum & colo. An non liceat?

* Spōgiam,
aberrantis
quis medici-
na stili est.

* Παύσαν δ' αὖτως ἐτις, ἔδ' ἀκέρως.

* Omnino
culpe nemo
liber ante
nota.

At enim *familia illustrissima* fuit, tot heroum parentis, *Cardinalis*, & tuâ destinatione *Pontifex maximus*, si vixisset. Credo, & faueo his elogiis. quid autem? ergo in tali, nos qui litteras colimus, nihil iudicemus de litteris? Cicharædus olim quispiam, nescio cui regi carpenti aut admonenti: O rex, inquit, non idem est plectrum & sceptrum. Bellè: & tu vis, vt purpuræ iudicia omnia cedant, & fasces submittant? Non impetrabis, Luci, qui in comitia publica hæc descendit, puncta famæ suæ feret, non feret, vt liber ille *Populus Romanus Quiritium* volet. Conuicia tantum amoueamus: quæ tu dolosè mihi adfingis. & sponsione prouoco, nisi ipsa Epistola refellit.

Sed hîc cum benè desatuiisti, & tantum non tubicinè ad ostium scelerosi Lipsij canere iussisti, ad rem tandè & ad Tacitum redis:

„Sed reprimo me, inquis. & tibi, Princeps amplissime, auctor sum, vt codicem illum tuum *Mirandulanum*, omnium dubio procul qui exstant emendatissimum, Titiano nostro viro eruditissimo credas. Is correctoribus istis personam detrahet, castumque nobis dabit Tacitum, aut nullus.

Tu te reprimis? qui in sequenti tota scriptione, velut mappâ missâ, ad conuicia curris. Sed Principem hortaris Codicem illum edere.

Non

8

I. LIPSĬ DISPUNCT. NOTARVM

Non ego, ô Princeps: nec vnus huius Xenocratis testimonio crede. Sunt in Italiâ tuâ alij virignari & veteres talium,

* Οἱ μὲν φέρτεροί εἰσι νοῦσαί τε, κρίναι τε:

* Qui meliores sunt hac noscere, et arbitrari. * oraculum

eos adi vel aduoca potius, & audi. Nam iste non est ^{* μαντεῖος} illud, quod consulas: alibi sciens aut experiens fortasse, in totâ hac re litterarum, Delfin in terra. *Titiano*, inquit, viro eruditissimo committe. Hunc ego quis sit nescio: probum doctumque esse opto & autumo: magis, si alio laudante. Quisquis tamen, aut non habebit codicem fidum & edi dignum, vt ex hoc gustu nos iudicamus: aut si aliter, non erit Mineruæ iste calculus: & vaticinor tibi, Princeps, præsens aut postera ætas suffragium huic industriæ non dabit. Sed hem, *Æacidinæ* iam minæ: *Iste correctoribus personam detrahet.* Quam personam? non satis capio: nos quidem palam loquimur, & profitemur esse quod sumus. Quin vos potius histrioniam exercetis, & personas sumitis, quas indecorè sustinetis. Illud in aurem:

* Ne mihi Athenæos laudetis, erunt vacui vires. * sui iactatores.

* Μὴ μοι Ἀθηναίους ἀνίστατε, ἄσκοι ἔσονται.

* demens aut puer infans. * instar gigantum iactare. * Domi lenes, in Ephe so vulpecula.

Amplius, *Castum nobis dabit Tacitum.* Non sum inter ^{* περιαιτολόγους}: sed audacter hoc dicam, non longè à puritate, nostrâ quidem operâ, abest. Imò aliquid audentius. conueniant decem *Titiani*, decem loca, præter illa nostra, sana sacraque non reddent, sine ope quidem eximij alicuius & perantiqui Codicis: qualem frustra iactas tuum esse. Nam illum ego fumi vmbra non emam: nec à me alius, nisi ^{* -νήπιος ἢ χαλάρου}. Itaque omite ^{* γρηγορίαν} & ampullari. diu est, cum nouimus istos,

* Οἱκοι λείπονται, ἐν ἐφέσω δ' ἁλώπικας.

Atque hæc est tua eximia Præfatio: & quis tibi ad arculas sedit, vt suggereret & dictaret? Nec enim vel hæc tibi, vt reliqua sunt, sine *Theseo*.

Sed iam ad rem, ad rem, à Promulsidæ ad ipsam *Cænam*: & iudicia tua ^{* διακρίνετε τῆς δίκης} videamus.

* Institia insipida.

AD

COD. MIRANDVL. AD TACITVM.

AD LIB. I. ANNAL.

Nauum id [Cæsari.] Nos feceramus, *Gnarum id Cæsari*, optimè ad sensum, & ductum scripturæ priscæ: sed & pro Taciti phrasi. Quid tu? ^{* νοδὲσε}, & ex ^{* adulteris} tuo illo Codice, *Liuiam id Cæsari*, supponis. Et quis non videt, verè supponi? quàm tuus ille codex in ipsâ fronte se prodit? Quid simile ad germanam & veterem scripturam? Si hoc ius est, licet omnia inuertamus & rescribamus, vt vola vereris & veræ lectionis non exstet. Plutarchum adducis: quem tu non nisi apud me legisti, meis verbis & versione vsus. Ille autem contra me? planissimè pro me, & ipso Tacito (nam ille ita scripsit) siquis bonâ, liquidâ, & non tuâ mente legit. Videatur.

Qui Vedij Pollionis luxus. In omnibus Notis non maius tuum acumen. Nam legis ex libro, *lusus*: & interpretaris, *Hunc Augustus tam iocose consultationis auctorem fuisse.* O tuas argutias, an *lusus*! Præiuit, *consulti per ludibrium Pontifices*: & hîc iterum de *lusis*? Quis tamen tibi dixit Vedium auctorem siue suasorem? Sominium, sed à portâ eburneâ. Verba & nexum vide: refellent. Iustissimè autem Augustus culpatus, quod viles & indignos homines nimis euexisset, & illudere opibus ac reip. passus esset: inter eos, hunc Vedium, vt docui. Itaque tua interrogatio ridicula: *Ad quid culpæ Augustum, ob Pollionis luxum?* Cui clarè respondemus, Quia culpæ ministrorum, Principes ipsos communicant.

De magnitudine imperij, suâ modestiâ. Muretus haud absurdè *Modestiam* hîc pro tenuitate (ego *mediocritatem* mallet) virium accepit. Id est, Excusabat se imparem, quia modicæ sibi animi ingenijque vires, pro magnitudine illâ & onere imperandi. Potes & solito accipere *Modestiam*, pro affectu animi ab omni ambitu & imperio alieni. Bona hæc & vera sunt: quid tuus codex? *Suetâ modestiâ.* quod mihi quidem algâ est vilius.

Lib. xi. Var. cap. iij.

Dum interfectos, quia vtilitati legionum consulebamus, ij sepeliant. Negat Lucius idonei aliquid sensus comparere: itaque suadet cum libro legi, *mei sepeliant.* Etiam ego aliquid nego, *Luci.* quid?

B

com-

10 I. LIPSI DISPVNCT. NOTARVM
communis sensus in te comparere. Potestne clarius, *ij*, siue ma-
uis, *hi sepeliant?* nempe commilitones, & digito demonstrat?
Nam inuidiosè querebatur Vibulenus, fratrem occisum à Blæ-
so, & *cadaver abiectum*. Quæ autem, o noster Crates, constructio
aut sententia sit, *Nos mei sepeliant?*

Luna clariore pænè calo.] Nos faciebamus, *claro repente calo*: & be-
nè expediebamus, è vero & nativâ. Quid noster? accusat *Cato-
nianum meum supercilium*: & ex Codice substituit: *Luna clarior, re-
pente calo*. De supercilio dici, quæ causâ est? simpliciter mode-
steque ita posui: lege, si voles, & interpretationem unâ meam
vide. Iam in tuâ correctione quid probi est? *Luna calo visa lan-
guescere*. Mirum, ni terri.

Vbi primum copia fuit, euehi equites.] Probè. & monui eodem sen-
su, *invehi*, legi posse. Quis nescit equites à suis euehi, in hostes in-
vehi? Tamen utrumque damnat Hypercriticus, & egredi reponit,
cum elogio: *Latine & clarè*. Scilicet nostrum illud Latinum
non est? obscurum etiam, & sole eget? Mihi crede, tu mente. nam
egredi equites, in illo impetu & impressione, quis ferat?

*Nihil strenuus ab ignavo, sapiens à prudenti, consilium à casu differ-
re.*] Ego, *sapiens ab imprudenti*: sensu & germano codice Medicæ
volentibus. Tu è tuo, *sapiens ab rude*. Agnoscimus diuinatiuncu-
lam alicuius, qui libri titulo hæc velat.

AD LIB. II.

VT locis, dignationibus, ordinibus antissent, talesque ad re-
quiem animi, aut salubritatem corporum parentur. Fece-
ram, aliisque quæ ad requiem. Tu è codice: & aliis quæ.
Quid? Nonne hoc ipsum ibi subnotaui? Furuncule, sportulam
capras. Sed amplius legis, *separentur*, pro *parentur*: quod non no-
lim, etsi illud velim.

Tiberius tamen, quasi augetur potestas eius, differuit.] Scriptura
vetus erat, *augetur*: nos ex eâ, *augetur*: & res poscit. At tu super-
ciliosè reponis, *auferretur*. Potestne aperiùs contra Taciti men-
tem? Asinius Gallus in quinquennium comitia Cæsari permisce-
rat:

COD. MIRANDVL. AD TACITVM. II

rat: & amplius, ut Legati legionum, certi Prætores essent, extra
suffragiorum aleam. Tiberius vidit *arcana imperij tentari* (ait no-
ster:) quid ita? quia in longum sic designare magistratus, super-
biam illis, sed & potentiam addebat: ianua aperiēbatur ad res
nouas. Præterea, Principi gratia adinebatur alios creandi; &
præteritis offensa addebat, & desperatio emergendi. Non bona
hæc omnia Principi. quem non adstringi, & liberum poten-
temque præmiorum & honorum esse, expedit: eoque Tiberius
damnat. Sed callidè, pro suo more. & quasi vim sententiæ non
peruideret, verbis benignè accepit, & ut augendæ potentiæ di-
ctam; re spreuit, & veterem morem, unaque vim imperij, te-
nuit. *παραδου* est, qui hæc non capit.

** Crassâ ca-
te*

Vrgere modestiam Senatus, eandem vim in me transmittere.] Ait
Lipsum emendare, & quidem Critico supercilio (hæc sunt sollemp-
nia condimenta) emendare inquam: *Eadem inuidiam in me trans-
mittere*: vel, *inuidia me transmittere*. De priore membro, verum
est: in altero, tua falsimonia comparet. Egone, *inuidia transmit-
tere*? spurcum, nec è Latio sit: scripsi palam (relege) *Inuidia me
transdere*: quod antiquis libris crebrum, pro *tradere*. At omnia
hæc *nugæ* sunt, inquis. quid ergo tua cortina? *Vrgere modestiam Se-
natus, & odium in me transmittere*. Quid hoc ad scripturam vete-
rem? semper à lineis codex tuus excidit.

Postquam rarus in tribunali Cæsaris Piso.] Quis dubitat, inquis,
melius legi, *Post quæ*? Ego, Quis dubitat te mea nec recto oculo
legisse? Nam palam edidi, *Postque*: nec muto.

Dein Piso abire Suriâ statuit.] Notavi, deliquium aliquod hîc vi-
deti: ille accusat, quod nihil tamen addam aut mutem. Hoc ius mihi
esse vis? Verecundiùs ago. & cum Sophocle: *--- ἐφ' ὧς δὲ πᾶν πέγραψα, * quæ non
scio, sileo*. At ille quàm pulchrè, quàm benignè explet! Proin Piso. *ame.*

Reperio apud scriptores senatoresq; eorundem temporum.] Lipsius,
inquit, *Dusam* secutus legit, *senioresq;* Nugator. egone *Dusam*? imò
ille me, & testem habui, non auctorem. Verba mea vide. Sed ta-
men uterque nos absurdè. Ratio. nam qui *seniores eius ævi*, *historia
huius scriptæ tempore mortui erant*. Subtilissimè. scribente Tacito
mortui, ergo audire aut discere ab iis antea non fuit. Quin tu
Tacitum

Tacitum ipsum alibi castigas: *Audita scriptaq; senioribus tradam?* Reponis igitur, *scrutatoréque*: quod non est Codicis, sed tui illius scrutarij, qui iamdiu frimola sua progeminis tibi obtrusit. Ceterum, & Senatores nunc teneam: ut quia res in Senatu acta, testes aduocet scriptores ex ipso Senatu.

AD LIB. III.

QDERO seponamque à domo meâ, & priuatas inimicitias, non Principis, vliscar. Sin facinus in cuiuscunque mortaliu nece vindicandum detegitur.] Valdè hîc incurris & inclamas, *Nihil idonei sensus esse, nec me tamen offendi, nisi quod rescribam, non vt Princeps.* Imò, Luci, & illud in textu editum, & hoc à te subiectum, vtrumque à me est: & ad vestigia quidem scripturæ Medicæ. Sed pretium hîc verba tua subiicere: *Heus Lipsi, inquis, qui gloriaris Ciuicam tibi Taciti causâ debere: Si Legatus officij terminos, & obsequium erga Imperatorem exiit, quid tandem caussæ, cur Tiberius facinus hoc, tanquam Princeps, non vliscatur? Deinde ad quidnam referes periodum, Sin facinus in cuiuscunque? O te parum attentum Commentatorem! Disce ex nostro Codice ita legendum: Odero seponamque à domo meâ priuatas inimicitias, non Principis. Vliscar enim facinus, in cuiuscunque mortaliu nece vindicandum detegitur. Ain' gloriari me de Ciuicâ. Vbi? tua esto, si ostendis. Si quis alius mihi elogium dedit: amicè quàm verè fortasse: quid tamen ad te? Pythagoræum illud ad te, *εὐφρον μὴ σπένδῃς*. Addis, *parum attentum commentatorem.* Nam quid faciam, si non sum aquila aut serpens? Tu omnia acie figis: sed tamen Afri hoc legistin? *Cacitatis facîle duas species concurrere, vt qui non videant quæ sunt, videre videantur quæ non sunt.* Vereor, quid vereor? comperior vtramque in te esse. Sed de re, Rogas me, quid ita Tiberius non vt Princeps vliscatur? liquere putabam. nam modestiam præ se fert, vt semper, & quia Germanicus læsus qui illi adoptione filius, Si, inquit, dumtaxat irreuerenter & proteruè erga Imperatorem suum (Germanicum) Legatus gessit; vliscar, sed vt priuatus. Quomodo? prisco illo ritu, domo meâ & consuetudine interdiciam. Sin autem longius progressus Piso, & non officij sed legis terminos egressus, id est si fraudem aut vim viæ eius attulit;*

* Coronam non decerpere.

Tertull.

attulit; tum verò vliscar vt leges iubent, & facinus in filio admissum puniam, quod in quocumque alio punirem. Ita planissimè suprâ: libro II. *Discordiam erga Germanicum* ODIO fortasse dignam, non P O E N A. Sermo autem & diuifio eò spectant, quod Tiberius credi volebat, venenum aut fraudem non interuenisse: accusatores aliter, & fama inclinabat. Iam palmariam tuam emendationem lustremus: *Odero seponamque à domo meâ priuatas inimicitias*: & quæ suprâ dedi. O verè hæc lustranda! Quid est, seponere à domo inimicitias? quis præter te sic balbutit? Et sequentia deinde quàm coherent! Quid interioris hominis sis, non definio: * *Εν τοῖς λόγοις δὲ ἐν ἐνστάσει φέρεται.*

* At in tuo sermone sensus haud inest.

Scriptissint expositulantes. quod haud minus Tiberius, quàm Piso, abnuere.] Iterum tua verba: *Lipsius hæc non intellegit. idè alieno loco inserta autumat. Tandem Tacitum castrandum docet, & totam hanc ei periodum adimendam.* Hæc mea sunt * *σφάλματα*, quæ tua * *ἀποβλήματα*? Codex mirandus: scripto ipsum id expositulasse, quod haud minus. Deinde lux: *Litteris paulleante obitum expositulauerat Germanicus, se fraude Pisonis circumuentum: quod negauit Tiberius, qui occultè Pisoni fauebat.* Potest aliquid vanius? Germanicus, inquis, *litteris expositulauerat.* apud quem? Senatum, opinor: quod lectio tua & connexio poscit. Cedò igitur, vbi verbulum de his litteris. Et rem tam insignitam, id est ipsius morientis testimonium, Tacitus insuper habeat, nec vsquam ponat? Scripsit ad Pisonem, fateor: sed nihil pro hac re, & litteras tantum, quibus amicitiam ei renunciabat. Stultum me quoque, qui ventilo. Nonne enim hæc talia, vt explodenda magis sint, quàm exploranda? Sed hem, ioculum tuum non aduerto. Ais, *castrare me Tacitum*: & sæpius culpas, ipso illo verbo. Habe semel. Nos Galli ad Rhenum, spadones certè non amamus. hoc tantum, castrare quosdam, sed in capite, sollenni nobis & antiquo dicto.

* Lapsus. * Instauratio.

Qualem Piso diem supremum, noctemque egisset. Atque illo pleraque sapienter, quædam inconsultius respondente.] Lipsius iterum hîc vapulat, quia hæc mutila assèrit: *vel si non sunt, legendum, Atque filio. Quasi filius patrem accusasset, quod quædam protulisset inconsultius.* Res verò minime similis. O Luci hîc eluce, qui verba mea aut Taciti sic capis! Quin ipse filius pleraque sapienter, quædam (vt

14 I. LIPSI DISPUNCT. NOTARVM
adolescens) inconsultius respondet. Hoc, inquam, sentimus: ta-
men & sic dissentis, & Codicis ista praeferis. *Ad quae, illum pleraque
sapienter quaedam inconsultius, respondente. Iam tua fax: Senatum Ti-
berius interrogauerat, quanam fuissent Pisonis postrema verba. Qui
respondet, eum quaedam sapienter, quaedam inconsultius dixisse. Figura
rata locutio. Respondente Senatu, id est aliquo ex Senatoribus, reliquis
assentientibus. Senatum autem à Tiberio interrogatum, ostendunt illa
verba, Apud Senatum crebrisque interrogationibus exquirat. Ita enim
distinguendum. Haec sunt bella, arguta. Senatum, inquis, Tibe-
rius interrogauit de morte Pisonis, & quae circa eam. Itane? qui
scire autem Senatus potuit aut debuit, qui non in re praesenti?
Nam in priuato, & occulta ea mors, vix domesticis gnara. Ta-
men ea mens, inquis, & Senatum à Tiberio interrogatum illa
adserunt: Apud Senatum crebrisque interr. exquirat. Ita enim distin-
guendum. Eximiè. Apud Senatum exquirat: id est, Senatum, tuâ
Grammaticâ. Deinde, Figurata locutio: Respondente Senatu, id est
aliquo ex Senatoribus. Bambalio! quin tu audi me non figuratè lo-
quentem. Si peruersae interpretationi, aut curuae menti, pra-
mium aliquod positum; tuo iure hîc habebas.*

*Verum hac nobis maiores certamina ex honesto maneat.] Ego, in-
quit, in hoc loco conclamaui. quem tamen facillimo negotio clarum red-
dere poterat. Ita fanè. tam facile, quàm pirum vulpes comest.
Nam codex: Vera hac nobis maiores certamina. Sensus. Ne irasca-
mini maiores, quod dixerim; nostram aetatem multa laudis protulisse:
sed permittite, vt ex honesto vobiscum certemus. Hictuus clarior est,
an nebulæ? Nam Tacitus palam ex suâ personâ loquitur: & vn-
de hæc auersio subita & *εὐβολὴ ad maiores?*

*Porro si hi duxissent provincias.] Fateor addubitasse me super
hac phrasi, sed addidisse totidem verbis: Aliquis tamen fortasse
ad sortem haud malè traxerit: & duxerint, id est sorte extraxerint.
Quid igitur insultas? aut quid nisi mea, imò Merceri (à iudicio
& doctrinâ laudati viri) nobis reponis? Tamen inseri hîc emble-
ma etiam debet: Lipsius optima quæque corrigendi avidus. Non her-
cules, sed praua & prauos: vno quodam nunc excepto, qui cor-
ripi, non corrigi potest.*

AD

AD LIB. III.

L T tum catenâ vinctus perorante filio. Præparatur adolescens.]
Ais me Erricum Memmium hic laudare, sed non sequi. Sic ce-
enim ipse: perorante filio pater. paratur adolescens. Os du-
rum! non ego lequor? verba ipsa mea. Audio virum magnum Err.
Memmium legere, Perorante filio pater. paratur. Deinde addo: Et
rei, & hominis causâ, quis non comprobet? Ecce, utroque pollice
laudo: & tu audes scribere, non sequi? Calidum, sed non cal-
lidum mendacium.

*Neque aliud probis, quàm ex matrimonio solatium. Esse in ciuitate
Germanici coniugem, & liberos eius recipere dignaretur.] Ego de me
falsus sum, non esse medendo: at tibi omnia in procliui. Itaque
cum Codice legis: Neque aliud probis, quàm ex matrimonio, solatium
esse in ciuitate. Germanici coniugem ac liberos respicere dignaretur.
Quis approbet? itane solatium ex matrimonio in ciuitate tan-
tùm? infelicia & illatabilia coniugia, quæ rure? Quin tu Curtium
Pichenam consulisti, qui religiosè notat defectum in Florenti-
no codice apparere: in ciuitate..... Germanici: & digna-
rentur, pro dignaretur?*

*Quippe illi prae-gracilis & incurua proceritas.] E tuo libro, præ-
gravis: & hoc vnum vsque adhuc est, quod referri possit in ac-
ceptum. Iò Pæan! *Γένετα. μαυρόμετα τοῖς ὀφθαλμοῖς. Corruptis
tamen, & mox, senectus, legis ubi nos, proceritas. Ceterum fatere.
fundamentum huic lectioni (fortasse & auspiciu) à me habes.*

*Corruptos quosdam Libertorum, & peritum se arguens.] Hîc ex-
sultas, & in quadrigis albis veheris: quidni? Nam ecce (verba
tua) manifestò hæret sententia: & quid sibi vult illud, Peritum se?
(Phœbum aduoca. res implexa.) Si rem diligenter perpendas. (sua-
deo, & omnes ingenij neruos intendas) non conuenit huic loco: ne-
que Sabinum aggredi potuisset, nisi criminum eius, vera an falsa fuerint, ce-
notitiam aliquam habuisset. Legendum itaque secundum scripturam Mi-
randulani Codicis: Corruptos quosdam libertorum, & peritum se ar-
guens. O notam laurum & Capitolio dignam! ô præsidium oppor-
tunum libri! Nos omnes, omnes, hoc fugerat: & Lipsius ille (it-
rum*

rum tua verba) sicco pede, ut alia quamplurima, maioris etiam momenti. Vis dicere, tuâ phrasi, transferat? En, malum me fullonem, qui pedes non merferim ad eluendam hanc mendam. O quis tam vappam vnquam te putasset? Ita nescis omnibus libris sic legi, & lectum esse, etiam meis? Nisi fortè in vnâ aliquâ editione Typographicum hoc erratum: quod vel puer tamen emendaret. Lucidissima enim sententia: cui tu nescio quas iterum nebulas offundis, ratiocinando: Quomodo enim Sabinum aggredi potuisset, & reliqua. Quibus verbis quid velis, nescio; vapulem ego, si ipse tu.

AD LIB. V.

QVIBVS DAM Caesaris Libertis velut agnitus, per dolumque comitantibus.] Melior, inquis, scriptura Codicis: Velut agnitus, per dolum comitantibus. Nego, textus videatur: etsi in sententiâ, pluma haud interest.

AD LIB. VI.

BONA Seiani ablata arario, ut in fiscum cogerentur, tum retulere Scipiones.] Tu files. Pichena religiosè monuit, in Medicæo legi: tam referret Scipiones. Puto ego: ut in fiscum cogerentur, tanquam referret, Scipiones. Sententia. Seiani bona publicata, id est arario populi addicta erant: nunc per adulationem censent Scipiones, in fiscum Principis transferenda. ut scilicet propria eius essent, quia per illum Seianus opibus creuisset. Et exemplo item à militiâ, in quâ promoti Imperatori (alibi docui) obligabantur. Tacitus irridet, tanquam referret. Quasi dicat, Quis nescit, Principem & Ærarij & Fisci (illo æuo) pecuniam omnem tractasse, & in nomine, discrimen fuisse?

Ut verò Latinum Latiam ingressus est accusator Acrius iuxta inuisti.] Verissimè emendaueram, aggressus est, accusator ac reus iuxta inuisti. Non probat noster Probus, & vult ex Codice: aggressus est accusator acrius, iuxta inuisti. Addit interpretatiunculam: sed, ita me Musæ, iuxta cum eius textu intellegendam. Moneo autem, ad meam scripturam, melius etiam lectum mox iri, gratissimum spectaculum præbebant.

Argui-

Arguitur pleraque [C. Casarem.] Ais me hîc frustra sudare, sed refrigerium Codicem tuum esse: Arguitur notasse [C. Casarem.] Agnosco. hîc & aliâs refrigerat nos tuus codex: etiam Neronianas, opinor, thermas. Hoc autem verbi, quis non videt de ingenio substitui: ut sunt pleraque tua & illius * vo d'obocera.

*adulteri-
na.

Neque segnius Consules edixere. Silentium ipsius non ciuile, ut crederat, sed in superbiam accipiebatur.] Hîc ego ad tribunal citor: Adestum Lipsi, inquis: (adsum mi Prætor) qui Tacitum tuum auctorem vocas (malè, ab dico, in te transcribo:) Cuiusnam silentium intellegit? (Archiamedæa quæstio) Tiberiine? qui fieri potest? non enim siluerat, quinimo magistratus & patres incusauerat. Cuius igitur? (me miserum, vnde extricabo & reperiam?) Audi, audi manuscriptum Mirandulanum: Neque segnius Consules edixere silentium. id quod non ciuile. Audiui mi Prætor. sed ad alium Prætorem ego te duxerim: qui, sed fileo. Nam quàm fatua hæc sunt? quin tu audi liquidam veritatem. Plebs tumultuata, Tiberius siluit, & per magistratus saltem coërcuit. Hoc ei in superbiam vertit, quod non ipse dignatus edicto aut verbis admonere.

Qualem diem Tiberius induisset, pari habitu.] Codex Mirandus, qualem faciem. Tangere sententiam voluit, & certè allusit. Idem nos potuimus, si liceret aut liberet tam liberis esse.

Tradidere quidam descriptum fuisse Macroni.] Legis, destinatum fuisse. Quanto Mureti illud præstat, præscriptum?

Totâ mole regni ultimi. id peritiâ locorum melius ab Hiberis pugnatum.] Quod legendum censui, ultum ut: Lipsius hoc rectè, inquis. Gaudeo & gratulor, quod semel aliquid tibi rectum, mi Censor, sed cum exceptione. nam quod postea legit, Id peritiâ, imperitiâ ostendit. Bellè allusum. Sed itane meam, an tuam ostendit? an malitiam potius? Hanc certè. nam ego clarè emendo & scribo: ultum ut: peritiâ locorum. Nec cense sic imperitum, etiam elementarium litterarum, ut palàm solcecissem. Atque hæc sunt ad primores sex libros, tenuia sanè & praua. Vbi promissa? Iouis epulum expectabamus, Hecales cœna apposita est. Sed alius iam fortè missus lautior: videamus.

C

AD

AD LIB. XI.

CLAVDIVM *spicea coronâ euntium.*] Codex, *reunetum.*
Tanti litterula est? rideas in nobis, & exhibiles.

Et recipere Armeniam, in Vibio Marso.] Ego me hîc in tenebris micare fatebar: addis tu (facere & defricare) non in hoc solum loco, sed aliis quàm plurimis. Quid igitur noster Phœbus? radios immittit: & Sat, inquit, in tenebris micatum, veni in lucem Lipsi. Codex M. s. Et recipere Armeniam. O mi sol & salus, sequor, & iam video. Non tamen fas alios codices incomparabiliter meliores sequi, qui præeunt, recipere Armeniam habebat? Græcanicâ phrasi, sed Latinis etiam crebrâ.

Aduersa in remp. casura, cum prosperè egisset.] Dorsum Lipsi, & vapula. Nam mutilum hunc locum agnoscis, nec tamen medicinam, quæ facillima est vides. Codex: aduersa in rempublicam casuram, ni prosperè egisset. Hoc mihi est Bæoticum ænigma, alius capiat.

Ex seueritate prisca.] Negationem ego addebam, haud ex seueritate: & sententia mecum. Tu abnuis, & nugas oggannis, quas piget reponere. Pichenam hîc audi: *Rebè dubitauit Lipsius de sinceritate huius loci, quem ego Florentini codicis auctoritate emendo:* Mitem & recens repertam, quàm ex seueritate prisca. Optimè negationi meæ hæc consonant: nam, magis, siue potius, intelligendum est.

Dum industriâ cubiculum Principis occulit adulteros, dedecus quidem illatum, sed excidium procul absuisse.] Verba Lucij: Lipsius regem eum facit, qui hunc locum emendarit. Miror: nec enim ullum hîc mendum, & sententia per se clara. Dum cubiculum, inquit, Principis occulit, id est abscondit (optimè. quis enim Occulere cepisset?) adulteros industriâ, id est cautè. Cape, cape igitur sceptrum:

• Namque ambidexter est, nec erras vspian.

Aupidēsios id ei, xg) & x auaptavet.
Tamen dic, sodes, Cubiculum industriâ occulit? unde hæc illi? Figura est, dices: pro Cubiculariis. Benè est, nihil ultra addo. Hoc tantum, meam correctiunculâ à libris firmati, etiam Florētino. Videatur.

Num Messallinam secretis minis depellerent amore Siliij.] Ais hîc labo-

laborare Politicorum Principē, in eruendo quæ sint Secreta mina. Non equidem. neq; istic hærebā: sed sententia tota obtenebrat, & parum hæret. At tu ex alto pronuncias, Quis dubitat secretas minas eas dici, quæ dissimulato instigatore, per illos amicitie specie sunt, quibus fidem in ceteris adhibere solemus? Quis dubitat? nec Pyrrho. ille tamen Politicorum Princeps putat veriùs & simpliciùs, Secretas minas esse, quæ non in publico, sed priuatim adhibentur. Politica autem quid huc faciebant? nihil, nisi quod illa, illa mea, vos vrunt.

Tum quid quid habitum Neronibus & Drusis, in pretium probri cessisse.] Legebam, auitum. Tu aliter è libro: quidquid habitum Neronibus & Drusis in pretio, probro cessisse. Itane semper huic libro, tanquam polypus saxo, hæreas? Non hîc debebas. quid est, Probro cedere? nihil pro Taciti mente, quæ est: pretij & auctora-menti loco, admissario ab adulterâ data omnia rara, & à maioribus ad Claudium transmissa. Est, quod ille in probro simili:

*Coniugij obsceni pretium Romana poposcit.
Mænia.*

AD LIB. XII.

CLAUDIO *calibi vite intonanti.*] Quæris hîc à me, Quid sibi vult, Lipsi, vox Intonanti? quin casum hic nobis aliquod vocabulum, more tuo, obtrudis? Respondeo, Intonare esse, voce & clamore aliquid efferre. Ita Liuius: *Cum hæc intonuisset, plenus iræ.* Et mihi decorè, ac pro Claudij ingenio, videbatur dictum: cur mutarem? cur ad casum aliquid irem? Meo more, inquis. Hoc tu & alij, sed inquitis: quando ostenditis? Tua tamen hîc lectio: *cælibis vite into leranti.* Tua? Pichenæ est ante biennium: ipse vindicat, & manum iniicit.

Statueretur imò documentum, quo uxorem Imperator acciperet.] Legebam, quomodo uxorem: & clariùs erat. Tu illud retines, & eundem sensum elicis: habeas, sed hoc quoque Pichenæ adscribas. Ab eodem amplius, Florentinum codicem de defectu suspitionem facere: in quo est: *quo uxorem imperator . . . . acciperet.* Semel tibi dicam, raro diuinationes nostras, aut hæsitatiunculas, temerarias esse.

Deinde L. Pomponius Legatus auxiliares Vangiones.] Parum ista hærere dixi: tu quoque, sed ferruminas ope codicis: Proinde L. Pomponius. Plumbaturâ parum firmâ: & nunc etiam hiant.

Tanquam ducem hant spernendum, et si non praelium, at certè bellum absumpsisset.] Oratio manca, inquis: deinde totidem hæc verba, totidem litteras è Mirando codice reponis. Quæ hæc mira sunt? Oratio autem non manca. omni pede bellè procedit iis, qui sciunt, quid inter Praelium & Bellum sit Latinis.

Prouisum illic sacrificium imperatum dictitans.] Tu è codice: sacrificium in id paratum. Ego aliter, nequedum pœnitet. Illud fateor, hanc secundam tuam (ita puto) notam tolerabilem esse.

Ut ignaro domino ad id prolapsa, in seruitutem sui consensisset.] Verba hîc tua, an intemperix: Lipsius meras nugas egerit, è titulo de Iuris ignorantia: sed ne multis, Codex optimè: Ac si in seruitutem sui consensisset, ex ea qui nati essent, pro vernis haberentur. Imò tu pro veruece. Quid sani in totâ hac scripturâ est? A me & Florentinus etiam codex, & Ic.^{orum} sine controuersia Princeps Iacobus Cuiacius: cui bono arbitro talium iuuētus credat. Verba eius lib. XXI. Obseruat. cap. XVI. vbi de toto hoc Sc. Claudiano: Nam si volente domino eius, efficiebatur liberta, non ancilla, vt locus Corn. Taciti XII. Annalium perspicuè demonstrat. quem feliciter restituit & interpreta- tus est Iustus Lipsius, rei litteraria perfectissimum columnen, quem ego vt admiror, & diligo quoque plurimum. Quid iam Lucius? in Aet- nâ est: Aquam, aquam.

Cognitâ cade Cuij haud obtemperatum esset.] Mutilum locum censui: nihil est. Mirandulano credamus legenti: haud obtempe- rarent. Lucij deinde lux: Iudei subintellige præfektis Romanis. De calcariâ in carbonariam. Tacitum vide, Lector.

AD LIB. XIII.

NERO trepidus, & interficiendæ matris audus, non prius differri potuit.] Vis è tuo codice, differre. Puer septuennis hoc non dampnet, illud capiat?

Vocem vnus ex inimicâ domo adferri. Refutare tenebras.] Liber, adferri,

adferri, hanc resistare. Non dampnem, si ita verus vetusque liber.

Se ire ad illam, sibi concessam dictitans nobilitatem.] Legebam: concessam à diis iactans nobilitatem. Tu eadem, nisi quod iactitans scribis. Si verè, quid insultas? iam vidimus.

Temperata apud transmarinas prouincias frumenti subuectio.] Hoc quidem est regulâ rectius: tamen Censori nostro sistamur. Nescio, inquit, an vllibi legatur (nullibi, securus esto) frumenti subuectionem Romanis nocuisse. quare igitur temperata? Lipsius nescit, quo se voluat. Non hercules. ego in hoc luto vtroque pede hæreo. Tamen os etiam exstat, & quærenti respondeo: Ideo temperatam, Luci, quia iniqua erat, quia præter leges, & cupidè nimis, & fraudibus mixtis, publicani exercebant. Commentarium meum vide. Possis etiam referre ad sollemnem illam frumenti subuectionem ex Africâ & Ægypto, in annonam populi: de qua abunde alibi scripsi. Nam & hîc oppressio, & vltra modum, vt apparet, iam ibant. At tuum argumentum ô Achillæum! Non nocuit Romanis, quare igitur temperata? Chrysippe, Stagirita adeste, expedite ex his laqueis. Furtum furi non nocet, quare vetetur? Itaque fatalem librum audiamus: Imperata. quo sensu? Quindecimuir dicet: Duo hoc anno facta scribit Tacitus: imperatam à Tribunis plebis frumenti subuectionem, & fraudibus negotiatorum occursum. Itane à Tribunis? vbi mens tua & oculi? Delterte, palam à Principe hæc edicta Tacitus scripsit. Imperatam etiam? tam verè, quam lucem hanc noctem esse.

Nationem eam regabant, in quâ tum Germani regnabant.] Tu è codice: in quantum Germani regnabant. In viâ eras, nescis progredi. Florentinus codex, Pichenâ notante, optimè: in quantum Germani regnabantur.

AD LIB. XIII.

AN fecunditatem & verum animum timeri?] Errici Memmij, magni viri, & cum poëtâ, - * δὲ ἐν ὅπῳ πρὸς τὴν καλὴν ἀνδρείαν, coniectura erat, vterum animum: digna tali. quid tu? te quoque digna adfers: virilem animum. Scin' tu de Poppæâ sermonem esse? de illâ mollicellâ? & ipsa scilicet virilem animum sibi adsumat. Nugator. Nos aut Memmij, aut librorum scri- ptum

ptum asserimus, *verum animum*. Quis igitur (ita quæris) *verus animus*? Rectus, & in maritum, sine fūco, affectus. Innuebat autem aliter in Octaviā esse.

Additurum Principem defunctæ templum.] Theatrum hīc aperis, & suauiter ludis. Quæris à me (ego semper sagittis tuis scopus) *Quid illud, Lipsi, Additurum?* Quod quiuīs, respondeo: præter alios honores funeris, & solita testandæ pietati, Principem (cui hoc vni ius) decreturum diuinos etiam honores, & templa. Hæc talia, amoliendæ suspicioni, & testandæ, an ostentandæ? pietati. At tu hīc sudas & stupes, & legis denique (ex tuo illo, verè tuo, codice) *Additurum defunctæ templum*. Addis lucem: Nam *Anicetus vult, vt dum ipse Agrippina neci intentus est, Nero pietatem simulat, adeundo matris templum*. O quem te appellem? * - *ὦ νόβης ἐμῶν ἀπὸ χερῶν!* Itaque Agrippina iam tunc viua templū habebat, & Nero adire debebat? Nummos à me cape duos, quibus: sed desino.

Eminentibus tecti parietibus, fortè validioribus.] Vocem parietibus, suspectam olim habui: nunc censeam, *arietibus*, reponi. Obliqua tigna, & fulcra, sic appellarunt: vt eadem causā & imagine capreolos. Cæsar in ponte Rhenano *Arietis* ita voce vsus: Poliorcetica nostra vide.

Qui nihil contatus, poscit summam sceleris.] Exposui: at tu nugæ ea habes, & legis, *summum sceleris*: id est, inquis, *supremum mandatum*. & fortè dixerat *Anicetus*, Si Nero id mihi mandet, promptus ero. O friuola magis, quàm testulæ villæ fractæ! Tamen diuina tua mens interlucet, subiicientis ipsa verba etiam *Aniceti*.

Et luisse eam pœnam, eā conscientia, quā scelus parauisset.] Hīc quidem cautè nobis caues, & infis: Diceres de Agrippina sermonem hīc esse, cum de Agerino eius liberto agatur. Itaque *Mirandulanus*: Luisse eum pœnam. Lector quisquis es, illum an me culpas? Me iustissimè, qui tam fatuis paucas has horas, & aciem stili impendo: id est, perdo. Quid clarius certiusque, quàm de Agrippinā agi? Ipse Tacitus prodit, in consilio paullo ante Neroniano: *Agerino vincula iniecta, vt exitium Principis molitam matrem, & pudore deprehensi sceleris sponte mortem sumpsisse confingeret*. qui ipse commentarius verborum, quæ in manu. Quid autem tu de Agerino? quis præ-

ter

ter te, de eius morte? Semper tibi cordi * - *ὄνειδος ἀπὸ χερῶν, ἀνελπίστου*. ^{n. fatua, at. que exper- tia somnia sensus.}

Idemque dedecus Senatus & populi sperauisset.] Nostra & litterarum illa lux, *Codicis Mirandulani omnino sequenda lectio*: Indeque *dedecus*. Deinde acroama, *Lippus es interdum, Lipsi*. Ita profectò, omnino sequenda: sed iis, qui pede & mente sunt varis. Nobis videbatur optimè scriptum, Quod Agrippina sperasset *idem dedecus Senatus & populi*: nempe, iuratos in sua verba primū milites, deinde Senatum populūque. Factitari hoc solitum, scimus: & Tacitus tibi dicat. *Consules primi in verba Tiberij Cæsaris iurauerunt: mox Senatus, milesque, & populus*. Noster Luci, hoc lucet? Lipsio quidem, etsi lippo.

Ac posteaquàm frustra oblata sint.] Tu è Mirandulano, optata sint. Quid opus est? ego iam è Romano.

Tentans citharam ac meditans, assistentibus familiaribus.] Vetus omnis scriptio, facie, aut facies; non familiaribus erat. Itaq; ego ad *Faces* transtuli, re & historiā saltem approbante. At tuus codex supponit: *applaudentibus familiaribus*. Noui, inquam, commatis hæc moneta, & nequam.

Quibus aliqua pangendi facultas, necdum insignis.] Ego & Muretus hīc spernimur: codex præfertur: *necdum insignis erat, vti vati considerare simul*. Vati, id est *Neroni*. Venare, venare: testudo, non capies hunc leporem.

Quantoque metu occultior, tanto plus forma adeptus.] Sollenne illud, ego ad examen. & *Quid est, inquit, Lipsi, metu occultior? metu ne aliquis famam adipiscitur?* Quid dicam mi doctor? nos in caligine; tu * - *ὁ δὲ δέξῃ ἀποβῶν καὶ ὀπίσσω*. ^{* - prospici- idem & respiciet vnum.} Quid ergo tu? *Quantoque vitā occultior*. Parabam dicere, *Consentio consciscōque*: sed aperta veritas prohibet. & quid aliud Tacitus, quàm Plautum metu occultum subductumque fuisse, quia à Nerone & talibus Principibus timebat? Itaque egit procul à republicā, *securā & castā domo* (ait noster) & famæ propior, quò alienior.

Consuleret sibi & turbis, seque prauè diffamantibus subtraheret.] *Ridiculum hīc me dicis, qui feci, sibi & vrbi?* Feci? dubitavi leuiter,

24 I. LIPSI DISPUNCT. NOTARVM
uiter, & licere putabam. Oraculum autem tuum: *Consuleret sibi:*
& turbis, seque prauè diffamantibus, subtraheret. Ferre hoc possum,
& laudare etiam (vt tu homo es) cum non planè extra scopum
iacularis. At in meis, nihil quod iustè rideas, aut culpes.

Neque coniugiis suscipiendis, neque alendis liberis sucti.] Tu im-
mutas distinctione, *suscipiendis neque alendis liberis.* Quæ prauis-
tas? An quia suscipere coniugia, non rectè & *εὐπρεπὲς*, atque etiam
*efficaciter. **εὐεργετὲς* dicitur? exempla & sermonis filum vincunt.

Præfatus longâ opulentia Elarus.] Elegantissimè, inquis, ad dis-
crimen recentis opulentia. Tolerò: cur non tu meum, *longè?*

Repetitum venerantium. iamque & palatium.] E codice: *repeti-*
tum venerant, iam iamque & palatium. Ranis ministra. nam hoc
non est merum.

AD LIB. XV.

QUO securitatem annonæ sustentaret. Noster iste, sic ostenta-
ret. Ego nunc vellein (ductu scripturæ) suæ ostentaret.
Nam ANNONA AVG. id est Augusti, siue Principis,
sæpe in nummis.

Initia vigiliarum.] Tu, *munia*: quod despuo. Militiam nostram
è Polybio vide, & morem discere.

Nomina summa cura & meditamenta.] Hæc ego benè & sedulò
in Editione ultimâ explicauit, etsi fateor olim obhæsisse. Cur er-
rorem vides, reditum non vides? Itaque quidquid hîc adfers,
*meum mi- hi somnium narras. *τὸ ἐμὸν γ' ἐμὸν λέγεις ὄντα.* nisi quòd ego pluscula magis cruditi
pulueris.

Missi auspices duo, & genialis thorus.] Cuperes, *admissi auspices.*
Nugæ. lege nunc mecum, *visi*: itemque, *dos*, non *duo*. quod &
Florentino gaudeo adstrui.

Neque Senatui quid manere, sed prouisum.] Nos in æstu hîc su-
mus, tu tranquillo: atque adco tranquillitas omnia mitior Ne-
ptunus. Nam codex ille: Ergo Epicharis plorans ei omnia scelera
Principis orditur, neque Senatus quidem tacere. Duplex emendatio,
prior, plorans ei omnia, vbi vulgò, *plura & omnia.* Nec frustra dam-
nas:

COD. MIRANDVL. AD TACITVM. 25
nas: sed melius à me nunc repones, *plura & obuia.* Nota, nota.
Altera, neque Senatus quidem tacere. id est, *Anum istam* (sic tu fa-
cis, etsi bonâ ætate faminam) *Chiliarcho & Neronis & Senatus*
scelera denudasse. Heus tu Vatini, quid Senatus admiserat, nisi to-
lerando? Et cur illum odio obiectum velis, gladiis non obicien-
dum? neque id agebatur.

Cuius amœnitati captus Caesar crebrò ventitabat.] Ego, crebrò eò
ventitabat. At tu, *Quòd eius amœn.* Eamdem incudem tundis, &
est **ταυτοειδής*: sed tamen Pichenæ & hoc transcribe. **Idem. al. dno.*

Gestabatque velut magni operis sacrum.] Negabam verbum Ge-
standi conuenire: meritò. neque enim pugiones gestari, eius æui
mos ferebat: nisi fortè à milite: atquin hîc Senator erat. Tu ob-
ducis, *occultè eum, tot aliorum exemplo, gestasse.* Vbi hæc tot exem-
pla? cedò. Scio vnum atque alterum cum pugione deprehen-
sum; sed nemo eorū iactauit aut prætulit, vt *magni operis sacrum.*
Itaque etiam nunc sustineo, & de sanitate verbi controuerto.

Venerationem hominum merito, quod ad omina olim sui exitus ver-
teretur.] Lucius: *Lipsi, qui sit, qui alios hîc & passim irrides, vt* “
hiulcâ istâ oratione non offendaris?” Lucii, neque hîc neque alibi ir-
rideo; in tuis rideo, neque benignior materia ætati meæ obuē-
nit. Cur autem non offendar, sit quia proba & plena est oratio:
tuus codex solens peccat: *sed ad omina olim sui exitus vertebatur.*

AD LIB. XVI.

NON falsa ante somnia sua, seque tunc primum delusum demi-
rans.] Tuas hîc nugas referre piget, nedum refellere.
Scribis tamen: *non falsa vt ante somnia sua, sed se tunc.* Af-
fania & nebula: vulgata liquent.

Se æquum aduersus æmulos, & religione iudicum, meritam laudem
asssecuturum.] Tu facis, *Se æquè.* quid velis, nescio: ego nunc, *Se*
æquo, id est æquitate.

Ventitare ad eum nuncios & consolationes.] Feceram, *consultatio-*
nes. verissimè, & Florentinus postea codex confirmauit. Sed di-

rus tibi loquendi modus? ideoque, consultores, substituis. O molliter & Ionice.

Nam illi dies per somnum, nox officiis & oblectamentis vite transigebatur.] Votum tuum: Vellem Lipsius Petronij nocturna officia nobis explicasset. Ego feci è Senecâ, si tu talium capax. Quia exercebantur, gelabantur, lauabant, prandebant noctu, itemque salutabantur aut saluabant, & eiusmodi munia usurpabant. Tamen ex libro ingeris: nox omnibus vitiis. Quid hoc libri sit nescio, qui omnia acia, & bona, diluit aut deprauat.

Et quantum misericordie seuitia accusationis meruerat.] Tu miraris & abnuis, seuitiam accusationis misericordiam mouere; odium potius. & maiorum criminum reus, maiore odio dignus. Lipsius hic tacet: adeamus Codicem Mirandulanum: Et quantum misericordie se inuicem accusantes meruerant. In sole caligas. nam sententia prompta. scruum hoc spectaculum & accusationem: quia, ut Tacitus ait, discrimini patris filia annectebatur: ruebant in mutuos amplexus, & licet dimouebat. Lege, intellege, & tu quoque miseraberis. Lipsius autem hic, inquis, tacebat. Ita soleo, nec in meridie lucernam adhibere. At tua lectio quàm falsimonie clara? Tamen interpretaris: Illud summopere misericordiam mouisse, quod filia pro patre, & pater pro filia mori vellet, & quilibet seipsum accusaret. Aduerso æstu feris, & Tacito palàm obniteris: quid si & Latinitati? Nam, se inuicem accusantes, non quod tu vis; sed planissimè contrà signat, quod mutuo se accusarint.

AD LIB. I. HIST.

TIAMNE pergo? per sedendum est scilicet in hoc epulo, & tertius tuus missus expectandus. Quid? lautitiæ, & Iouis cerebrum: compono me in cubitum, & immineo, & iam gusto.

Suprema clarorum virorum necessitates, ipsa necessitas fortiter tolerata.] In me: Criticus hic noster nihil offenditur. Non ego, & per planam sententiæ viam pergo. Tamen legendum: supremâ clarorum virorum necessitate. Luci, cras credo, hodie nihil. Magis illud & tuorum placet: & duo, inquit Tacitus, narrabo, mortes claro-

clarorum virorum, atque casipfas obitas fortiter & ex dignitate. Nam necessitas, si nescis (quid autem antiquum tu scias?) mors est, & ferè indicta. Noster xv. Annali: Intromisit ad Senecam vnum ex centurionibus, qui necessitatem ultimam denunciaret. Possem hinc alia docta: cur apud te? oleum & operam perdam.

Hunc vel illum ambitionis rumoribus destinabant.] Putaui, ambitiosis, legendum, & puto. Tu Sesiulysies subtiliter vulgatam expedis: Populum Romanum, hunc vel illum adoptioni destinasse, pro rumore ambitionis, id est, prout audiebant hunc vel illum adoptionem ambire. Hau, nosco tuum! semper tu, quasi de studio & industriâ à Tacito & à vero abis. Primum, populum Romanum ais. quid Tacitus? clientes vel amicos. Deinde, affectus & destinationes cuiusque alligas ad ambientium vota. Quid stultius? Res ita habuit. clientes & addicti, quisque talem aut talem destinabant, & Principi ac famæ proponebant, prout ipse ab eo sperabat aut ambiebat.

Et iam in T. Vinij odium diuerterant.] Nostra hinc bona, & probanda. Nouator & nouitius codex: in T. Vinium oculum conuerterant. Quis fando audiuit T. Vinium, odium publicum, imperio destinatum? Archigene hæc egent.

Qui indies quanto potentior, eodem actu inuisior erat.] Produxi Iac. Lectij, eruditi viri, coniecturam, eodem auctu: tu libri tui, siue tuas an tuorum gerras, eodem tanto. Deinde lumen: Eodem, subintellego quod ceteris potentior esset. Sermonis & rerum pariter es Ægisthus.

Ut turbidis rebus euenit, timore magis & nonnullo adhuc consilio parat signa.] Hæc in vitio sunt: mederi volui, sed fortasse volui. tamen decorè & modestè, addam etiam, & λόγος. Tu pedibus calcas, & adfers è codice: timori magis, quàm villo adhuc consilio, parat signa. Pichenam vide, certiora dabit, etsi nec sic plenè medendo.

Quod postea creditum est, insidiis & simulatione. Missus & Celsus Marius.] Distinguis: quod postea creditum est. Insidiis & simulatione missus & Celsus Marius ad. O Herma! & ego, si refutem.

Interfici iussit, tradito Principis more, munimentum ad præsens,

in posterum ultionem.] Quæ dixi, quicquid alij mutant, non muto. Noster autem è Codice: *tradito Principibus more. Munimentum id præsens, in posterum ultionem.* Et addit à se, *id est, in posterorum tale aliquid tentantium.* Omitto priora, arenam sine calce: sed posterius scilicet hîc in antecessum puniuntur? O ubi cerebrum habes? & an habes?

Sed ne hostis metum reconciliationis adhiberet.] Ego suspecta habui: tu purgas. Quâ sententiâ? Otho Celsum inter intimos habuit, *ne hostis Vitellius, gnomen illam politicam Celsus insusurraret, à reconciliato Casare diligenter cauendum.* Næ tu argutior es, quàm cicada. Ergo non insusurrare potuit iam reconciliato? imò non potuit non reconciliato. Acumen igitur sollemne tuum: & quo longius à vero aut Tacito, hoc magis tuum.

Nullâ innocentia curâ, sed vitæ impunitatis.] Tuus liber: *sed vitij impunitatis.* ineptissimè: ego, *vice impunitatis,* verissimè.

Vetandi metu, vel cognoscendi pudore.] Volebam, *agnoscendi:* & Florentinus codex iam probat. Quid tuus? *concedendi.* falsò.

Ibi sæuitiâ, hîc miseriâ vulnerum absumpti.] Tu è libro, *illi sæuitiâ, hi miseriâ.* Triumphâ, hîc te audio: ut sit, in prælio sæuitiâ vulnerum absumptos, in paludibus miseriâ: nempe vulnerum non curatorum.

Curam navium Oscus libertus retinebat, ad observandam honestiorum fidem inuitatus.] Tuus hîc liber an librarius in alto somno, cum scripsit: *Hostiensium fidem.* De quibus scilicet iuxta hîc, ac de Parthis, est sermo. Tu tamen lupinos istos pro ære habes, & prouulgas: quem te dicam? te. Sententia clara, libertum istum (cui generi Principes maximè credebant) datum ab Othone ad observandam fidem honestiorum, ducum scilicet qui præerant classi Gallicanæ. Vitium modò est in verbo, *inuitatus:* quod Florentino est, *immutatus.* Hoc expedi, & vir es.

Reliquias Neronianarum sectionum.] Tuus liber, *exactionum.* Quid ita? quia scriptor aut tu, quid *sectio,* non cepistis. At Tacitus dicit, è bonis damnatorum, sub hastâ diuenditis, reliqua concessa nuper exsulibus: iustè, quia ex ipsorum aut parentum bonis.

AD LIB. II.

BARANDO interim bello seclusum tutumque ipsum mare.] Quomodo mare propriè *Seclusum?* imò per id terræ. Itaque veteres libros audiebam: *secundum.* quod interpretor, fauens faciensque. Nónne mare ad apparatus aut instrumenta belli commodum, ad inuehenda ea aut devehenda, idemque in milite? Et opportunitas altera, quòd *tutum:* id est, ab hoste defendebat, ne opprimi aut inuadi statim Vespasianus posset. Itaque hæc duo Tacitus distinxit: at tu confundis, & *Seclusum,* tueris: ut sit, ab Othonianis copiis remotum. Omnia à te mira. an mare ab Othone remotum, qui Italiam habebat, mari vndique clausam?

Arma in occasionem distulere. Vespasianus Mucianusque nuper, ceteri olim mixtis consiliis.] Nos iactamur, tu ad anchoram tuam confugis, & firmaris à Codice: *nuper, certè olim.* & addis, *nihil euidentius.* Vellem, vellem lux tua paullo vberius affulisset! Nam quæ hæc septuosa dictio, *Nuper, ergo olim?* Quasi dicam, *Nona, certè vetera.* Vide ne meum nunc verius, *mixti consiliis.* Distulerunt arma, Vespasianus & Mucianus, qui non pridem in gratiam redierant, & consiliis adhibitus iste recenter erat; alij amici, iam olim.

Silentio, patientiâ, postremò precibus.] Legebam, *pœnitentiâ:* & perseuero. Nam de seditiosis sermo: qui gradatim se mutarunt, primò ad modestiam compositi & silentes, mox pœnitentes, denique precantes & rogantes. Tu autem vis, *Silentio patienti:* quod non nauci est. & nónne vox ipsa, *postremò,* refutat, quæ ostendit pluscula præstructa?

Clamor accurrentium, clamantium.] Prisci libri, *accurrentium, vomantium.* Ex quo Pichena, *vocitantium:* an non magis, *boantium?* Tu autem, *Rumor accurrentium, clamantium:* & illud *clamor* perperam immutas.

Apud duces Vitellianos dubitatum, quò minus pacem concederent.] Aiebam, *non dubitatum,* ex sententiâ. Tu legis: *ad duces Vitellia-*

30 I. LIPSI DISPUNCT. NOTARVM
nos; & dubitationem ad Othonianos transfers. Ab iis, inquis, dubitatum quò minus pacem Vitelliani concederent. Quis Latine sic locutus? Sed nugarum desine. Curtius Pichena bellè, ex Florentino, emendauit: *Missà legatio. nec apud duces.*

Fre in aciem, excitare partium fortunam.] Vis, iret in aciem, excitaret: & ad Othonem referri. Aristarche, vide sequentia, & nece.

Rediére Bononiam rursus consiliaturi.] Aduſter tuus codex: *consilia* inituri. Plaudis, & me inclamas obsoleti verbi retinentem. Me? quin libri omnes retinent prisci bonique: & auctores ab Augusti æuo vsurparunt.

Fabij Valentis epistole ad Consules scriptæ haud immoderatè.] Non concoquis, & reponis: *haud moderatè.* Imò vulgatum, verum argutumque est. Displicuisse, etsi modestè scriptas litteras: vel quia non moris illo æuo (docui in Commentariis) vt Legati ad Consules aut Senatum scriberent; vel quia quæcumque scriptio, insultatio & opprobatio videbatur: quòd Senatus in victâ parte fuisset.

Tantum peditum equitumque, vis & damna.] Hic tu benè, *tanta peditum equitumque vis.* Cape palmam.

Nec quemquam sapius, quàm Verginium, omnis seditio infestauit.] Optimè, clarissimè: tu tamen è codice profers, *inanis seditio*: quid nisi inanias?

Prodigis epulis & sumptu Gaiana aquæ satiare inexplēbiles Vitellij libidines.] Emendabamus, ego: *Sumptu saginaque*; Palamierius, *sumptu ganeaue*: licebat eligere, nec aberrare. Obtrudis è libro, *sumptu aleaque*: ineptè & tuatim, da veniam vnus casci verbi.

AD LIB. III.

ET gens fidei commissæ patientior.] Vlcus, quod alio Chirone egeat: tamen manum admoues, legisque: Et gentis fidei, commissæ patens ora, obposita in latus auxilia. Heus Luci, lux vbi est? nam mihi iuxta hîc claret, ac si in Cimmeriis essem.

Quia audaciùs, quàm civili bello, imperitabat.] Nos è libris, *adductius*: consentitque & Florentinus. Tua tamen mirifica emendatio:

datio: quia adductior, quàm civili bello par erat. Quis subæratum hoc non agnoscit?

Et vt proditiōis ira in Flavianum incubuit.] Defectus est, & notauit. Supples: *Et vt proditiōis reum, ira in Flavianum.* Non tibi, non codici tuo, post tot fraudes, fides.

Sed ubi totis castris in famâ proditio.] Tuus liber: *Castris rei fama didita.* Liber, an librarius?

Multa cum strage incesſerat contatio.] Olim volui, *tentatio*: nunc vulgatam teneo, sed aliter à te explico, ac distinguo: *Multa cum strage, incesſerat contatio.* Id est, strage & clade acceptâ, iam segnitics & contatio accedebat. Pichena & similiter, & aliter: *Prosternerent multa cum strage. Incesſerat contatio.*

Nobili gaudio Blesum visendo.] Diuinabam, *notabili*: nec editum tamen spernens. Nam *Nobile gaudium* interpretère, quod nosci facile potest, & se prodit. Tuâ autem lectione, *vili gaudio*, quid vilius?

De numero seruorum, electione licitorum loqui.] Feci, *litorum*, & explicauit. Tu, *libertorum*. Non videtur, cum de seruis dictum: & quis liberos ei adimeret?

AD LIB. IIII.

EAM fatigor: & tædium etiam capit recensendi tam assiduas & pares nugas. Nam, vt Græci dicunt, *ὅλητα πύλα* * Omnia idē puluis. Itaque tranſeo quædam: hoc subnoto,

Ex funere reip. raptis consularibus spoliis, septuagies HS. signatus.] Quidni placuerit, & placeat, Faëni coniectura, *saginitus*? Verissima est: & spernimus vulgare & iacens tuum, *ditatus*.

AD LIB. V.

PRIMO cuius auxilio credentes, præſentes miseras pepulissent.] Vocem, *credentes*, eieci: & ante sæcula aliquot Otho Frisingensis: in quo sic legas. Sed nec ita locum à vitio purum præſto. Tu facis, *præſentes miseras pertulissent*: quid iam? in eodem luto.

Inde

Inde vulgatum, nullā intus Deū effigie, vacuam sedem, & inania arcana.] Culpas, quod Lipsius hic Tacitus: utinam & tu esses, in re clarā! Sed somnium narras: nullas intus Deū effigies, vacuam sedem. Purga te flumine.

Suam illic victoriam Germanis obtitisse.] Ego verò hæc non damnavi aut damno, facili & obvio sensu: atque etiam bono. Te damno mutantem, id est pervertentem: Suae illic victoria Germanos obtitisse. Quid ergo? ego tantum monui, & addubitavi, quod in opt. codice, Materiam, pro Victoria, repperissem. Sed iam (ô bonum factum!) finis tui Epuli: quid superest? bellaria quædam & scitamenta è libellis subiunctis.

DE MORIB. GERMAN.

QUERVNT & ferarum pelles, proximi ripæ neglegenter, vltiores exquisitiùs, ut quibus nullus per commercia usus.] Valdè hîc æstuas, & tecum (nam ego filii) disputas: etsi Lipsio tamen, animi causâ, aduocato. *Ideone, inquis, vltiores exquisitiùs utuntur pellibus, quia nullis commerciis gaudent? Contrarium verò similis, ob pellium selectum. Itaque vnius characteris immutatione legamus. Vltiores exquisitiùs: at quibus nullus per commercia cultus, eligunt feras. Legamus, inquis. Tu tibi, nobis vulgata firma & proba est: & explicamus. Proximi ripæ Romanæ, neglegenter pellibus se tegunt: quare? quia cultum & meliores iam vestes à Romanis aut prouincialibus habent. Vltiores exquisitiùs: quare? causâ simili, quia non alius, nec aliunde, eis cultus. Hoc hodieque verum est: & vltiores Sarmatæ magis, & cum dilectu, pelliti.*

Gens non astuta nec callida, aperit adhuc secreta pectoris licentiâ loci. Ergo detecta & nuda omnium mens postea die retractatur.] Tu hîc sepia tuum atramentum effundis, & liquidam antea aquam turbas. Legis: aperit adhuc secreta pectoris. Licentiâ loci ergo detecta & nuda omnium mens. Quæ tua hîc mens, nescio; vellein detectam magis & nudam. Vulgata clara. Gens per se non astuta, nec recta, magis reuelatur licentiâ conuiuiali, cum liber ille scilicet (sed Semeles filius, ut Becanus iocabatur, id est frumentarius) liberat soluit-

soluitque curas, & - arcanum iocoso Consilium reteggit Lyao. Ergo tunc deliberant, & audiunt sententias; sed se brij retractant & decernunt.

Reuerentius visum, de actis deorum credere, quàm scire.] Rotundè & fortiter. tu laciniâ denormas & emollis: scire velle.

AD AGRICOLAM.

NIL nisi fluctus & saxa, & interiores Romani.] Libri quidam, inferiores: ex quo Rhenanus & ego, infestiores. Tu autem corrigis: & inter ea Romani. Quo sensu? files: nec ego dicam. Possum & vulgatam expedire: Interiores Romani: ut dicat, Ecce à latere & tergo, vndique extrorsum, fluctus & saxa sunt: introrsum, & ante nos, Romani. Necessitas igitur, & nusquam effugium.

Nos integri & indomiti, & libertatem non in præsentia laturo.] Verum sensum aperuisse me censeo: in tuo tamen dissensu, qui legis: libertatem in præsentia non laturo? Interpretatio: Nos indomiti libertatem nostram ferre, id est defendere non poterimus? Nonne iure prædixi de bellariis? ô suauem hunc lucunculum! Ferre pro Defendere tamen, quo exemplo defendis?

Primo statim congressu vnde ostendamus.] Citas me iterum & vadaris: Adesdum Lipsi. Quid illa vox, Vnde, significat? à Calepino, vnico doctore tuo, pete. Quò refertur? à me quidem aufertur: quem scis, aut scire debes, legere: primâ statim congressione. Possis & interrogando: primo statim congressu non ostendemus. Tu nihil horum, sed è codice: congressu abundè ostendamus. Adspicienti haud prauum, inspicienti erit.

Et vix monitis coercitum militem adhuc ratus.] Sententiam vidi, & expediui: tu diuersissimam, à meâ, imo à Taciti, quod quiuis tutæ mentis dicet. Legis: & suis monitis coercendum. Ecce pugna instabat. & agricola coërceat militem? imò exstimulet: quod oratio ipsa dicit.

Miscere inuicem consilia aliqua, dein sperare.] Liber tuus: consilia aliquando, sperare. Ego aliquid in meis.

Admiratione te potiùs, temporalibus laudibus, & si natura suppetet,

ter, militum decoremus.] Cum falsus essem, quod res clamat, maculosum & mutilum hunc locum: iste inclamat, *Vbi ingenium illud tuum admirandum Lipsi? cuius face gloriaris te caligantes eruditorum oculos illustrare?* De ingenio meo, respondeo: nec summum, nec imum esse. Gloriari autem eo me? falsum: cuiusmodi est, a Deo est; & in Deum refero, quidquid ab isto manat. *Illustrare me:* non abnuo. homo dare & accipere lucem, naturam querit: & ideo ** qdā* Græci commodè dixerunt. *Eruditorum oculos:* hoc verò abnuo. iuventuti labor noster consulit, & illam meliorem elegantiorēque reddere, id studemus. Fecimus etiam, cum bono Deo dicam: & faciemus, quamdiu artibus istis pretium aut honos erit. Nam hoc audi. post me & te Luci, mea quædam legentur: & addam, diligentur. Sed tu iterum ad me: *Adesdum*, inquis: *Coronidis loco, ex codice Mirandulano, ita legendum disce: Vt admiratione te potius, quam temporalibus laudibus, & si natura suppeditet, tumultum decoremus.* Iam didici. felicem te ingenij & sortis, qui ubique ** τρις ἔξ ἑκάδων*. Nullus aleator te sapientior. Sed dic, si placeat, quid istud, *admiratione tumultum decorare?* Sublime, subtile. nos è vulgo non capimus. Atque hæc tu pro *Coronide*: eximia. Euge! & iam à me quoque coronam, an *Corollarium* hoc, cape.

* Incem.

** ter sexia-
tis.*

DISPUNXIMVS enim, Luci, tuas NOTAS: etsi EXPVNGERE fortasse sapientius erat. sed tibi hoc dedimus, *ciui Romano*; & codici *Mirandulano*. Nomina venerationem, imò & terrorem, faciebant. Nunc detracta larvâ cum rem vidimus (da veniam veriuverbio) *Asinus est Cumanus*. Serio id docuimus, etsi obiter & velut transeuntes: quid enim insisteremus, ubi nullum auctoritatum aut rationum vallum erat? Tu dixisse contentus, & Codicem adduxisse: ego reiecisse, sed cum ratiunculâ adiunctâ, aut alogiâ ostensâ. Interdum, imò sæpe, & ioci fuerunt siue dicta: quid indigneris? tu huic choreæ præfultor fuisti. Funem duxisti, nos secuti sumus: sed

sed passu impari, & valdè substitimus intra exemplum. Conuicia te delectarunt, nos ioculi; te lædere, nos ludere; te liuor, nos candor; & vno verbo, *contra Retiarium ferula fuit*. Hoc ipsum excuso, & deprecor tamen: ignosce. A more veteri est: quo triumphantes excipere & prosequi dictis siue cauillis, sollempne Romæ, tu *ciuis Romanus*, scis fuisse. Ergo fecimus. tu in curru sublimis, duxisti misellum Lipsium, victum & vinctum, ante ora populi: acclamauimus, plausimus, & miscuimus triumphales iocos. Amplius. tuo bono, serio dico & profiteor, a me factum. Sicut vermes è dulcore & bellariis nati, non nisi amariore pharmaco pelluntur: simile in istâ ingeniorum corruptelâ an lasciuiâ, quæ à suavi & blandiente illâ Philautiâ est orta. Defricare sale aliquo dictorum oportet, alioè interdum monitorum abstergere. Pone, pone, sodes, hæc externa: Italus sum, ciuis Romanus sum (beneficio, nō origine, vt audio:) quid hæc ad nostram rem? Etiam Nero cum cœrtabat, Princeps humani generis, omnibus arenæ aut scænæ legibus exanauissim se aptabat: à te fiat. Sed illud maximè, vt te noris, & vires tuas, priusquam in æquum venias, libes. Satin' illud Pythagoræ examinasti, ** μὴ θύειν ἄτερ ἀλφίτων?* Instrumenta tibi sunt & apparatus, ad hanc litterariam censuram? Dubitare me facis, qui nusquam signum mittis eruditæ aut variæ alicuius lectionis. Quidquid dicis, idiotismi meri sunt, & de triuio sermones. Heus tu (iterum liberè. neque nos salem tuum lingimus) ad te redi, & Fabij illud cogita: *Nihil esse peius iis, qui paulum aliquid ultra primas litteras progressi, falsam sibi scientiæ persuasionem induerunt*. Sæpe aliàs, sed clarissimè in te, comperti sumus. Quid si verè sciens, imò & sapiens esses? sic petu-

* non sacrificare sine mola.

36 I. LIPSII DISPVNCT. NOTARVM
lanter & improbè aliis insultares? tibi vni iudicium omne & censionem vindicares? vel vna illa nota & caracterisimus non sapientis: cui proprium, demitti & moderari. Sicut in segete spicarum vacuæ attolluntur, grauidæ & feraces inclinant: tale hîc est. Sapiens, inquam, ille se demittit & sustinet, & scit etiam aliis, & alibi, Deos esse.

Quamquam ego modestiam tuam hoc sermone vrgo: & non es, non vis esse inter illos.

* Non etenim supra vires in se re decorum est.

* — εἰ καλὸν ὑπερβίον ἀρετὰ ἀδύναται.

Lib. ix. De Legib.

Scriptio tuâ te producit: & in hoc theatro mediocritatem tuam (vtinam & modestiam!) satis approbasti. Quid reliquum est? vt ad hanc (modestiam dico) te incitem atque horter, & si qui sunt ingenij tui huius præpetis & subuolantis. Audite me, siue Platonem potius: & qui rationem non vultis, capite auctoritatem. Ille scitè ait, *duas Ignorantiæ species esse, Simplicem, Duplicemq̃. Priorem, eum quod nescimus, non scire nos scimus: alteram* (verba eius ponam) *ὅταν ἀμαθία τις μὴ μόνον ἀγνοῖα ξυνεχόμενη, ἀλλὰ καὶ δέξη σοφίας: cum aliquis ignorat, non ignorantia solum implicitus, sed sapientia opinione. O malum!* inquit ille, *o malorum maximorum caussam!* Res ita habet, Luci: ab hac duplici inscitia, omnia vitia: sed maxima, ab istâ alterâ. caueamus, & quid simus, quid sciamus, quid scire possimus etiam, cogitemus. Pusilli & miseri! non passus aliquot attollimur supra hanc terram: & digito cælum tangere iam videmur. Tu peccasti, qui ad Criticam, & ad Tacitum, te dedisti. Asperum mare! scaphula tua non est ad enauigandum. Neque enim lectione solum, & doctrinâ multâ ac miscellâ opus; sed sagacitate quadam ingenij; sed felicitate etiam dicam.

* Οὐ

COD. MIRANDVL. AD TACITVM.

* Οὐ γὰρ πῶ πρῶτοι θεοὶ φαίνοντ' ἐναργεῖς.

Define, define:

* Φιλῆ σε σιγᾷ, ἢ λέγειν τὰ καίρια.

Sed & alterum peccatum. cum dedisti, petulanter & proteruiter te habuisti. Quid opus in me sic vltro & ex supernacuo incurrere? quid velut è plaustro conuicia iacere? Hæc non sunt compositæ mentis, aut verè Musici hominis: sed illorum, vt cum poëtâ dicam,

* — εἰς ἐδίδαξαν ἀριστερὰ γράμματα μῦσαι.

* quos literulas Musæ docuere sinistras.

Age, errauerim alibi, extra viam iuerim: verberes me potius, quàm reducas? Conditionis tuæ & meæ, id est publicæ, memento. pauca, adeò non omnia, homines scire nati sumus: nec firmiter scire. * — ἀμαρτωλαὶ ὅ ἐν ἀνθρώποις ἐπονται. Frustrâ volumus omnia ad liquidum perducere, & * ἔξουχίζειν: aut homo, aut ætas alia, aliud suggeret & docebit. Sit velut ex ære collato hoc conuiuium: benignè & comiter quisque suum conferat: liuor iste & detractio exsulent, imò auxiliemur inuicem & iuuemus. Quàm bellum, quàm utile hoc esset! Ego in Tacitum, alius Suetonium aliquid contulit, & vulgauit publico bono: cur, siquid tu præterea repperisti, non communicas, eodem fine? sicubi erraui, cur non comiter adinones, atque id priuatim? Absentes sumus: sed literarum etiam commercia nos iungunt. Philippus olim Macedo, verè magnus inter reges, cum sederet & sub hastâ captiuos venderet; fuit qui proclamaret, *Paterne tuus amicus sum, o Philippe*. Iussit accedere, aurem præbuit: ille insusurrauit, *Demitte vestem, sodes, nam indecorè sic sedes*. Philippus optimè accepit, statim dimitti liberum iussit, & *Verè*, inquit, *hic mihi amicus erat*. O tales nobis sint, qui pudenda aliqua aut poenitenda

37 * Non etenim diu presentes omnibus adsunt. * Silere oportet, aut decorate loqui.

* humano generi error concomitatur. * ad vnguē exigere.

E 3

tenda

tenda nostra tegant, non reuelent! Tot annos iam in sermone & scriptis, pro meo captu & copiâ, doceo iuuentutem: senesco, &

* Ἡ δὲ μὴ ὁ βίβω ὁ ἐμὸς ἐσπέρω ἀγει:

date hanc veniam, si non præmium, ut quieto mihi abire liceat ad æternam illam (sic voueo) quietem. Sed desino: te saluere & sapere cupio, mi Luci.

APPROBATIO.

Dispunctio ista Notarum Mirandulani Codicis ad Corn. Tacitum, digna prælo visa est, quod & nouam subinde lucem Tacito adferat, & iustam Iusti Lipsi defensionem contineat. 3. Iunij 1602.

Guilielmus Fabricius Noviomagus Apostolicus
ac Archiducalis librorum Censor.

IVSTVS

IVSTVS LIPSIVS

BALTHASARI MORETO SVO

S. D.

v verò letus audis de responso, quod paravi: quid tamen alij? inhibent, & in ipso cursu sistunt. Negant mereri hominem aut scriptum: negant ex decoro aut usu fore, ut cum talibus contendam. Dicere aliquid, fateor: & nisi opera iam sumpta esset, fortasse deliberarem. Sed cum omnia exputo, profectò coercenda hæc lascivia est, quæ nimis impune sic exsultat. Languorem meum sciunt, & modestiam etiam: itaque tutò calcare & insultare se censent. Usque patiar? imò semel ostendam petulantes istos barbam vellere languido, sed non mortuo, leoni. Eat in lucem. etsi tenue scriptum, & cui vix argumentum vberius aut doctius differendi. Nota eius usquequaque praua. & in eo peccauerim fortasse, quod examinaverim, & singulas censione sim dignatus. Nam ut si quis ignarus cithara eam percutit, frustra dicam, hic aut ibi peccas, cum æque in omnibus: tale tibi adfirmo in isto esse. Misellus, Criticam ille tractet? inops ab omni litteraturâ, nec nisi, ut cum Sillographo dicam, * — κενὸς οὐδὲν οὐδὲν εὐκλεῖς ἀσπλῆ. Tamen vel sic respondendum censi, & singilla-
tim. quid ita? pro quorundam huius æui ingenio, quibus * — καὶ τὰ μὴ — vana opi-
nionis plenius vider. — καλὰ κατὰ πείρανται, & placent quæ in Lipsium dicuntur, etiam cum — non pul-
chra, & pul-
chra videntur. —
non placent. Quid iuuentuti? quid viris etiam, qui Tacitum aut nostra ignauè legunt, nonne consulendum fuit? Codici detracta auctoritas, nonne sic firmanda? videbatur. Nam pauci inquirunt, aut loca inter se comparant, nisi alio praeunte. Denique de immodestia meâ & incursum in alios quæ obicit, refellenda. Nam omnia mihi detrahi patiar, quam hanc virtutem (modestiam dico) ingenitam, non adsumptam. Quam nec hic migraui: etsi liberiùs aliquid aut facetiùs in istum dixi. Quidni in fame nostræ hanc hirudinem? in istum Archilochum? sed tamen cum modo, & calor fortasse alibi appareat, non ira.

* Πέγες σοφῆς καὶ ἀνδρῶν ἀπὸ τοῦ σῶφρος ὁ οὐρανός: ait Euripides. Inter-
alia autem conuicia Pædagogum me appellat. Silentio transiisti: quis
popu-
* Est sapien-
tis exercere
sobriam
iracundiam.

popularium meorum nescit aliter? Bene honesteque nati & educati sumus, nec nisi ad publicam Professionem admoti: quæ, ut ille ait, ornat potius omnem, quam destruit dignitatem. Hanc si ille Pædagogiam appellat: agnosco, & glorior. sum iuuenum, sum virorum, sum generis humani, Voce & stilo, quidam Pædagogus. Sed omitto. vides & tu rescripti mei caussas, etsi Ad Lectorem etiam prompsi. Hoc apud te amplius, tridui aut quatruidui, & cum variâ interpellatione, hanc curam fuisse. Quid enim nisi loca Taciti mihi inspicienda fuerunt? & hoc erat refutasse. Sapientes aut docti videbunt: τὸν δὲ μὲν ποὺ ἔτι πείσεται, οὐτὶς πῶτα ἔστι. Hem, omitto hoc etiam? bono mihi fuit ista scriptio, & animus in eâ alacer, & in risum sæpe traductus, corpus erexit & recreauit. Hallis fui, herè sub noctem redij, hoc mane scripsi, I I I I, Idus Junias ∞. IOCH. Vale mi Morete.

* sultum
nec suadere
est, nec rum
pers.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fidei dilecto IUSTO LIPSIØ gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quæ DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in literis liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantum ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, ut tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in literis ac disciplinis operam ponunt, præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, ut aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantia tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio, concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cum itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, qui que iudicare de Literis possint, acceperimus, insignes te animi ingenii que tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita literarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, ut olim iuuenilibus adhuc annis præclara florentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituiisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam aded & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitari, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, ut in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæq. à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assidue verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirifice recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animadum magis patrociniòq. nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcunque fraudem, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quam obrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aug

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, caractere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq. ac Dominiorum nostrorum hereditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorumve heredum consensu audeat. Hac autem lege addita, uti tria ut minimum cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, cum non solum eiusmodi libris, tibi heredibusve tuis, auxilio Magistratus, ubicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri multa, cuius semissis quidem Fiscus nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi heredibusve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quam Politicis, cuiuscunque status, gradus aut ordinis extiterint, presertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiamve exercent, ne quemquam hoc Privilegium nostrum impune violare, spernere aut negligere patiantur. Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis multa, eos puniri & quibuscunque modis coerceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuereere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subcripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti. Anno Domini Millesimo, Quingentesimo Nonagesimo secundo. Regnorum nostrorum Romanorum decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

RUDOLPHVS.

Jacobus Curtius à Senftenaw.

Ad mandatum sacra Cæsarea Majestatis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. Majestatis in cera rubra.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis, Iusti Lipsij Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscunque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredumve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditio- nes importet, venalesve habeat. Qui secus faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latius patet in litteris, datis Bruxellæ XIV. Febr. M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

Tibi JOANNES MORETE, pro amicitia qua mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, uti SYNTAGMA MEVM DE BIBLIOTHECIS, & DISPUNCTIONEM NOTARVM CODICIS MIRANDVLANI AD COR. TACITVM, typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Rex meus dixerunt.

Iustus Lipsius.

ANVERS
EX OFFICINA PLANTINIANA
J. VAN DER WERF
M. D. C. C. I.

